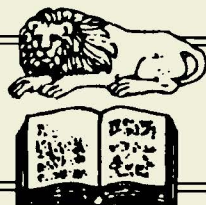

Jeromos füzetek

Bibliatudomány – Bibliaapostolság

30. szám

Karácsony '97

Szent Jeromos Bibliatársulat

« « « Budapest, 1997 » » »

Tartalomjegyzék

Ain Karem, Erzsébet lakhelye	címfotó
Ajánlás	1
Csendes percek	2
Izrael az Egyház ószövetségi előképe, 2. (Rózsa Huba)	5
A történelmi szemlélet kialakulása Izraelben (Thorday Attila)	14
<i>Melléklet: Élő Ige Bibliaiskola, 20. óra</i>	[153-164]
A magyar bibliafordítások története (Gyürki László)	21
Hong Kong-i útinapló (Nagy József)	25
Lágerélet és Szentírás (Olofsson Placid OSB)	29
Olvasóink kérdezik (Rózsa Huba)	31
Innen-onnan (Székely István)	33
Vallomás (Péter Judit)	34
Társulatunk életéből	35
Kiadványaink: Ismét kapható az olcsó Zsebbiblia!	borító

J e r o m o s f ü z e t e k
Szentírástudományi, bibliaismereti folyóirat
lelképásztorok, hitoktatók, bibliaapostolok számára
ISSN 0866-2207

Szerkeszti, kiadja és terjeszti:

Szent Jeromos Bibliatársulat

B i b l i a k ö z p o n t

1066 Budapest, Teréz krt. 28. I/6 Fax: 312-24-78

Nyitva: hétfő-csütörtök 9-17 * ☎ 332-22-60

A szerkesztőbizottság tagjai:

Székely István, Tarjányi Béla, Vágvölgyi Éva

Felelős szerkesztő: Tarjányi Béla

Grafikák: Vágvölgyi Éva

Nyomda: Gödi Print Kft.

Ajánlás

A hívő számára alapvető, hogy megtanulja olvasni a Szentírást: ez a lépcső első foka; követi az elmélkedés, majd az igazi szoros értelemben vett imádság. A keresztény lelkiség királyi útja a Szentírás-olvasásból kiinduló imádság. Aki a megfelelő időt és elkötelezettséget rászánja, megtapasztalja a bőséges gyümölcsöt. A Nagy Jubileumra való előkészület során arra szólítottalak benneteket, hogy térjeteK vissza megújult érdeklődéssel a Bibliához, hogy megismerjétek Krisztus igazi mivoltát. Imádkozzunk, hogy minden keresztény és mindaz, aki keresi az igazságot, legyen a Szentírás zárandoka, megtanulva azt, hogy naponta az Élet Igéjének kenyerével táplálkozva folytassa zárandokútját.

II. János Pál pápa
(Castelgandolfo, 1997. július 20.)

CSENDES PERCEK

Amikor karácsony ünnepe létrejött, a világot olyan érzések töltötték el, amelyek nagyon hasonlóak a mieinkhez. Olyan világ volt, amelyben az »istenek alkonya« nem szólam, hanem történeti valóság. A régi istenek egyszerre valótlanná váltak: nem léteztek többé, s az emberek már nem tudtak hinni abban, ami nemzedékeken át értelmet és tartást adott életüknek. Az ember azonban nem képes élni értelem nélkül; arra ugyanúgy szüksége van, mint a mindennapi kenyérre. Ezért a régi csillagok kihúnytával új fényeket kellett keresnie. De hol talált ilyeneket? Egy elterjedt áramlat kiútként kínálta »a legyőzetlen fény« kultuszát, a napét, amely naponta végigjár földfeletti útján, biztosan győztes és erős, ugyanakkor látható istene világunknak. December 25-ét pedig, amely a téli napforduló idejére esik, meg kell ünnepelni a minden naplemente után önmagát újraszülő fény évente visszatérő születésnapjaként...

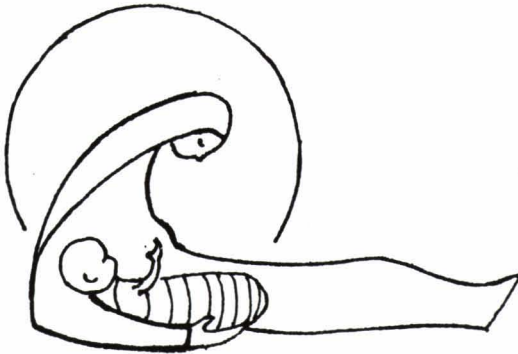
Így a nap vallásának liturgiája igen ügyesen magáévá tette az emberiség ősi aggodalmát és ősi reménységét. Amikor hajdan a primitív ember átélte az ősz egyre hosszabbodó éjszakáit és a nap gyengülő ereje láttán a tél közeledtét, ismételten aggódva kérdezte önmagától: most valóban meghal az aranyfényű nap? Vajon vissza fog-e térni? Vagy egyszer majd legyőzik a sötétség gonosz erői, most, vagy egy következő évben, és soha többé nem tér vissza?...

Mi attól már nem félünk, hogy a sötétség legyőzheti a napot, és az többé nem fog visszajönni. De félünk attól a sötétségtől, amely az emberből jön, és ezzel ismertük meg igazán a valódi sötétséget, – s az embertelenségnek ebben a századában sokkal félelmetesebben, mint ahogyan azt az előttünk élt nemzedékek egyáltalán el tudták képzelni. Félünk attól, hogy a jó egészen elveszti hatalmát a világban. Hogy lassan semmi

értelme nem lesz annak, ha igazsággal, tisztasággal, igazságossággal, szeretettel próbálkozunk, mert a világban mostantól már az erősebben könyöklők törvénye érvényes, mert a világ a gátlástalanoknak és az erőszakosaknak ad igazat, nem a szenteknek...

Vajon bír-e még majd értelemmel és hatóerővel a jó a világban? A betlehemi istálló állítja elénk azt a jelet, amelynek alapján örömmel kimondhatjuk, hogy: igen. Mert ez a gyermek, Isten egyszülött Fia annak a jeleként és kezeseként jött közénk, hogy a világ történelmének végén Isten mondja ki a végső szót, Ő, aki maga az igazság és a szeretet. Ez a karácsony igazi értelme: »a legyőzetlen fény születésnapja«, a világtörténelem téli napfordulója, amely a történelem összes emelkedői és buktaói során annak bizonyossága, hogy a fény itt sem hal meg, hanem máris övé a végső győzelem. A karácsony elűzi ezt a második, nagyobbik félelmünket, amit semmilyen fizikai erő nem képes elűzni, az embernek magától az embertől való félelmét. Isten ad számunkra bizonyosságot, hogy a történelem rejtett mélyén már győzött a fény, és ezen a világban működő gonosznak akármilyen erős lépései sem tudnak már változtatni. A történelem téli napfordulója visszafordíthatatlanul megtörtént a betlehemi Kisded születésével.

Joseph Ratzinger

**»Íme, a szűz méhében fogan és fiút szül,
És Emmánuelnek fogják hívni.«**

Ez azt jelenti: Velünk az Isten. Mt 1,23-24

De vajon én Vele vagyok-e?

* * * * *

Ünnepelni annyi, mint belepihenni Isten teremtő csendjébe.

* * * * *

Isten teremtő csendjébe belepihenni – ez az ünnep. Milyen távol vannak ettől a mi ünnepeink, hajcihő és »jópofizás« lett belőle, már rég elvesztette a Teremtővel való kapcsolatot. Kívül csupa csillogás, de belül csupa sötétség.

A Végtelen Szerető Isten, aki népét úgy szerette, hogy arcához emelte, mint csecsemőt (v.ö. Oz 11,4), gyöngéd szeretetében odáig ment, hogy Ő maga vált gyámolításra szoruló kisgyermekké, hogy válaszoljunk a szeretetére.

Vajon látjuk-e még ezt a kis kezeit felénk kitaró Gyermeket, vagy a neonreklámok, villogó villanykörték és csillagszórók már elvakították a szemünket? A világosság a világba jött, de övéi nem fogadták be – mondja János. A Végtelen Szeretet testet öltött, mi befogadtuk Őt a szívünkbe? Mi tölt el bennünket az ünnepen, az evilági gondok-örömök, vagy bele tudunk pihenni Isten teremtő csendjébe, rácsodálkozva és megrendülve ekkora szeretet láttán; le tudunk-e borulni a betlehemi jászol előtt, mint azok az egyszerű pásztorok, akik nem voltak se gazdagok, se műveltek, de a szívük nyitva volt. A betlehemi csillag fölöttünk is itt ragyog, az angyal nekünk is szól, meghalljuk-e, elindulunk-e a Gyermek felé?

Rózsa Huba

IZRAEL AZ EGYHÁZ ÓSZÖVETSÉGI ELŐKÉPE

*Folytatás (a tanulmány első részt lásd előző számunkban)***II. A lefoglaltság és a kiválasztottság következménye: JHWH jelenléte Izrael népében**

A kiválasztottság és ezáltal az Istenhez tartozás következménye, hogy JHWH jelen van népében Izraelben és Izrael népe révén a világban. Más szóval Izrael népe az üdvözítő Istennel való találkozás helye a történelemben, s ezáltal az egyetemes emberiség vonatkozásba kerül vele, az üdvtörténet középpontjába kerül.

JHWH jelenlétét Izraelben népe javára tett üdvözítő tettei teszik felismerhetővé. Erre jó példát nyújtanak a történeti zsoltárok, amelyek felsorolják JHWH üdvözítő tetteit népe, Izrael javára a történelemben (Zsolt 78; 105; 106; 114; 136). Az üdvözítő tettek közül kiemelkedik és első helyet kap a bibliai hagyományban az *exodus-tapasztalat*, amely minden további JHWH tapasztalatot megalapoz, Izrael hitvallásának kiindulópontja és legfontosabb eleme. Eszerint JHWH üdvözítő jelenlétét népe körében minden más isteni tettet megelőzve a kivonulás eseménye tanúsítja és alapozza meg: *„Izrael fiai között fogok lakni és Istenük leszek. És megtudják, hogy én JHWH vagyok az Istenük, aki kihozta őket Egyiptomból, mert köztük lakozom, én JHWH, az ő Istenük”* (Ex 29,45-46); *„Hajlékomat közétek helyezem, és nem utállak meg benneteket. Köztetek járok, és Istenetek leszek, ti pedig az én népem lesztek. Én JHWH a ti Istenetek vagyok, aki kihoztalak benneteket Egyiptomból, hogy ne legyetek azoknak szolgái”* (Lev 26,11).

A prófétai hagyományban Ezekiel a fogságban szétszórt, de egykor összegyűjtött és megújított Izrael helyzetét úgy látja, hogy Izrael népének közössége JHWH üdvözítő jelenléte révén az Istennel való találkozás helye a népek között: *„Szövetséget kötök velük, hogy békében éljenek. Örök szövetség lesz ez. Letelepítem és megsokasítom őket, szentélyemet pedig közijük helyezem mindörökre. Hajlékom náluk lesz. Istenük leszek, ők pedig népem lesznek. Akkor megtudják a népek, hogy én vagyok JHWH, aki megszentelem Izraelt, amikor szentélyem közöttük lesz örökre”* (Ez 37,26 vö. Num 35,34). A próféta JHWH és Izrael találkozását a kultusz keretében írja le. A jeruzsálemi szentély mindenkor (a múltban is és a jövőben is) Isten jelenlétének helye

Izrael körében. Amint egykor elhagyta a szentélyt (Ez 11,22 köv.) népe bünei miatt, ugyanúgy visszatér majd a megújult templomba.

Isten jelenlétének megélésében jelentős szerepe van a kultusznak. A Pentateuchus papi hagyománya szerint Izrael a kultuszban tapasztalja meg JHWH jelenlétét, és Izrael lényegét abban határozza meg, hogy kultuszközösség, amelyre még a továbbiakban visszatérünk.

III. Izraelnek mint üdvközségnek nevei a bibliai hagyományban

A bibliai hagyomány Izraelt fogalmak egész sorával nevezte meg, amelyek tartalmilag és teológiailag is új vonásokkal fejezik ki az isteni kiválasztás és lefoglalás révén létrejött üdvközség mibenlétét. Közülük a legjelentősebb Izrael JHWH népe, nép, a tizenkét törzsből álló Izrael, a szent maradék, Izrael kultuszközösség¹. Lényegükhöz tartozik, hogy egy emberi történelemben élő közösségre mutatnak rá, amely az isteni kiválasztás részese lett, és a kiválasztás következményei is ebben a történelemben valósulnak meg. Az egyes nevek háttérben is meghatározott történelmi körülmények állnak, amelyek egy-egy megnevezés aktualitását magyarázzák.

Nép, Izrael JHWH népe

A kiválasztást és lefoglalást egy emberi közösség, magát Izraelnek nevező nép élte meg azokban a történelmi eseményekben (pl. a kivonulás), amelyekben a hozzá forduló Isten üdvözítő tetteit ismerte fel. Amikor Izrael Isten népének vallja magát, akkor ez azt jelenti, hogy egyszerre nép és hitközség².

A nép (עַם: 'am)³ alapjelentése nem a politikai értelemben vett, meghatározott területen, politikai határok között és politikai vezetés alatt élő lakosság egységét jelenti. A nép rokonságfogalom, a klán, a nemzetség- vagy törzsbeli apai ágon lévő férfirokonság kifejezése (a bibliai hagyomány azonban később a nőkre és a gyermekekre is kiterjeszti a fogalmat: Dt 29,9 köv.; 31,10 köv.; Ezdr 10,1 stb.), ezért nem feltétlenül az egész népet jelöli, hanem annak rokonság által összekapcsolt csoportjára is vonatkozhat (Gen 17,14; 25,8

¹ N. FÜGLISTER, *Strukturen der alt. Ekklesiologie: Mysterium Salutis IV / 1, Einsiedeln* 1972, 23-99. old.

² H. W. WOLFF, *Volksgemeinde und Glaubensgemeinde im Alten Testament*, EvTh 9 (1949/50) 65-82; - J. SCHREINER szerk., *Unterwegs zur Kirche. Alttestamentliche Konzeptionen*, QD 110, Freiburg i. Bg 1987

³ A. R. HULST, Art. „עַם / גּוֹי 'am / goj Volk“, THAT II., kol. 290-325; - R. E. CLEMENTS Art. „גּוֹי goj“, ThWAT I., kol. 965-973; - E. LIPINSKI, Art. „עַם am“, ThWAT I., kol 965-973.

köv.17; Ex 30,33.38 stb.). Ezáltal a nép (עם) fogalma az élet és sorsközösséget foglalja magában, és tagjainak viszonyát a „testvériség” jellemzi. Az עם lehet „nép” is, tehát az emberek közössége, akiket közös származás, nyelv, történelem vagy kultúra kapcsol össze, de ez az értelmezés is az alapjelentés vonalán (család, nemzetség, rokonság) áll.

Izrael mint JHWH népe (עם יהודה)⁴ vagy suffixummal „nép/em/ed/e” kapcsolatban is megmarad az alapjelentés. Korabeli párhuzamok is segítenek megérteni a JHWH népe fogalom tartalmát, pl. Num 21,29 szerint a moabiták „Kámos népe”. Egy istenség népe lenni azt jelenti, hogy összakapcsolják az egész nép közösségével (nemcsak egy nemzetséggel), és ezzel kifejezésre jut az istenség és népe rokonsága, rokoni kapcsolata, amely azt jelenti, hogy az istenség védi népét és gondoskodik róla.

Ez a „rokoni” viszony fennáll JHWH és Izrael között is, amikor a bibliai hagyomány a lefoglaltság és szövetség által létrejött Izraelt JHWH népének nevezi: „Ti JHWH-nak, a ti Isteneteknek gyermekei vagytok” (Dt 14,1); „Egyiptomból hívtam fiamat” (Oz 11,1). Számtalan hely használja a kifejezést; Izrael JHWH gyermeke (Dt 1,31; Iz 1,2; 30,1.9 stb.) és „családja”, amelynek körében él JHWH (Lev 26,11). A Deuteronomium a „JHWH népe” kifejezés széles skáláját dolgozza ki JHWH és Izrael kapcsolatában, de a nép tagjai között is a testvéri viszony érvényesül.

A „JHWH népe” további karakterisztikumait, Izrael – szent nép (עם קדוש): Ex 19,6; Dt 7,6; 14,2.21 stb.), tulajdonnép (עם סגולה): Dt 7,6; 14,2 stb.), JHWH öröksége (נחלה): Dt 4,20; 9,26) –, már az üdvközösséget teremtő isteni lefoglalás és kiválasztás elemzésénél bemutattuk.

A tizenkét törzsből álló Izrael: a törzsszövetség

A tizenkét törzsből álló Izrael eszméje⁵ rokonságban áll a „nép”, „JHWH népe” fogalmával, ugyanis a tizenkét törzsből álló Izrael lett JHWH népe. Az eszme eredete visszamegy az állam előtti időre, amelyet a Pentateuchus-elbeszélés genealógiai szisztémái szemléltetnek, jelenítenek meg. A tizenkét törzs azt a rokonságot fejezi ki, amelyet a JHWH-ba vetett közös hit, kultikus

⁴ N. LOHFINK, *Beobachtungen zur Geschichte des Ausdrucks יְהוּדָה*. Probleme biblischer Theologie, FS. G. von Rad, H. W. Wolff szerk., München 1971, 275-305. old.: Studien zur biblischen Theologie, SBAB 16, Stuttgart 1993, 99-132. old.

⁵ R. ALBERTZ, Art. „Israel. I: Altes Testament”, TRE 16, 368-379. old.; - H. D. PREUSS, *Theologie des Alten Testaments I.*, 63-67. old.; - W. H. SCHMIDT, *Alttestamentlicher Glaube*, 155-161. old.

és jogi közösség köteléke teremtett meg, és tett Izraellé. Az államban a törzsszövetség helyére a politikai adminisztráció lépett, de a tizenkettes szisztéma állandó maradt, mindvégig kifejezve a közös JHWH-hitből fakadó összetartozás eszméjét. Vagyis Izrael mint JHWH népe a szociális és történeti adottságon túl eszmei és vallási adottság.

A szent maradék

Izrael történetének alakulása magával hozta Izrael üdvközségének további értelmezését. A döntő indítást azonban a babiloni fogsággal kapcsolatos események tapasztalata szolgáltatta. II. Nebukadnezár újbabiloni uralkodó több hadjáratot vezetett Júda királysága ellen. Kr. e. 598-ban, majd 587/586-ban elfoglalta Jeruzsálemet. Ez utóbbi alkalommal lerombolta a várost és a templomot, megszüntette a királyság önálló állami létét, amely most a birodalom tartománya lett. Három alkalommal (597, 586 és 582) Júda lakosságának egy részét – a királyi udvar és a vezető réteg, a papság, a kézművesek – Babilonba deportálta. Amikor Kúrosz perzsa király Kr. e. 539-ben megdöntötte az újbabiloni birodalmat, engedélyt adott a lerombolt jeruzsálemi templom felépítésére és a zsidók hazatérésére, a kultuszközösség helyreállítására. A fogság alatt és után kialakult helyzetben Izrael a „maradék” (שְׂאֵרֵי יְהוּדָה) fogalmával⁶ fejezte ki azonosságát. A nemzeti katasztrófa a fogságba került izraeliták körében felvette a kérdést, hogy JHWH ezek után megtartja és helyreállítja-e népét? Ugyanakkor a gyötrő kérdés mellett azt is felismerték, hogy az isteni büntetésként értelmezett nemzeti katasztrófában JHWH mégsem pusztította el népét, hanem megtartott egy maradékot az újrakezdés lehetőségeként. A fogságban élők, majd a fogságból visszatérők ennek a „szent maradéknak” s mint ilyen, Izrael vallási és nemzeti hagyománya legitim örökösének is tekintették magukat.

A maradék vallási jelentésű fogalom, amelynek tartalma és súlya alapvetően a fogság körülményeiben bontakozott ki, de előzményei vannak a fogság előtti korban. A fogság előtti próféta-ság a bűnös Izraelnek Isten ítéletét hirdette, s ennek összefüggésében merül fel annak gondolata, hogy Isten mégis meghagy egy „maradékot” (Ám 5,15; Iz 1,8 köv.; 7,3). A maradék a fogság előtti próféciában eredetileg fenyegetést jelentett, és a közösség pusztulását helyezte kilátásba, s csak később, a fogság idejétől kap ellenkező, üdvössé-

⁶ H. WILDBERGER, Art., „שְׂאֵרֵי s' ūbrig sein”, THAT II., kol 844-855; - R. E. CLEMENTS, Art. „שְׂאֵרֵי sa'ar”, ThWAT VII. kol 933-950; - J. HAUSMANN, *Israel's Rest*, BWANT 124, 1987

get jelentő értelmet. Ez érvényes Izajás próféta fia, Seár Jasub (jelentése: a maradék visszatér) nevének jelentésére is, amely magában hordja a fenyegetést (csak a maradék tér vissza) és az üdvösség ígéletét is (egy maradék mégis visszatér), de az utóbbi jelentést egyértelműen csak a fogsági-fogság utáni értelmezésben kapta. Egyes fogsági kijelentések a maradékról még a beteljesedett jogos büntetés jegyét viselik (Dt 28,62; Jer 15,9; 44,12.14; Ez 6,12), a fordulatot Deutero-Izajás igehirdetése jelenti.

A „maradék” a fogság idejétől azokat jelentette, akik túléltek a katasztrófát, és azzal a reménnyel párosult, hogy ez a maradék lesz a helyreállított nép alapja. A maradék eszméje a fogság alatt és a Judába történt visszatérés után az Izrael helyreállítására való reménység táplálója lett. Ezért az új kezdetet indító közösséget a bibliai hagyomány így nevezi: „Izrael házának maradéka” (Iz 46,3), „a megmentettek maradéka” (Ezdr 9,8), „maradék nép”(Zak 8,11-12), „a szent maradék” (Iz 6,13). Minthogy a közösség az ősi Izrael törvényes örökösének vallotta magát, a legitimitás nyomatékot adott a helyreállítás nyomán kialakult új közösség vallási és szociális rendjének.

A fogság alatti és utáni feldolgozás a prófétai hagyományban az ítélethozatást kiegészítette az üdvösség ígéletét jelentő „maradék” eszméjével (Iz 4,2 köv.; 6,13c; 10,20-23; 11,10-16; 28,5 köv.; Mik 5,6 köv. stb.), amellyel a fogságban élő és a fogság utáni új közösséget minősíti. A fogság alatt (Iz 46,3; 49,21 stb.) és után (Szof 2,7-9; 3,12 köv.; Zak 8,6.11 köv.; Ezdr 3,8; 6,16 stb.) a szövegek szintén ezt a szemléletmódot tükrözik.

A maradék „ideális” valóság, nincs földrajzi és politikai meghatározottsága, mint az „igaz Izrael” egész Izrael népének képviselője, s a jövőben ebből áll helyre a tizenkét törzsből álló Izrael. Ezért volt igen alkalmas arra, hogy a jelen és jövő vallási megújulásnak hordozója legyen, ugyanakkor nyitott maradt Izrael nemzeti helyreállításnak reményére is.

Izrael kultuszközösség

A bibliai hagyomány Izrael azonosságának jelölésére további két fontos fogalmat használ – „felhívás által összejött gyülekezet” (קהל, görög megfelelője εκκλησια)⁷, és „összegyűlt közösség, gyülekezet” (עדה, görög megfelelője συναγωγή)⁸ –, mégpedig Izrael kultuszközösség mivoltának kifejezésére.

⁷ H. P. MÜLLER, Art. „קהל *qahal*”, THAT II., kol. 609-619; - F. L. HOSSFELD/E. M. KINDL/H. J. FABRY, Art. „קהל *qahal*”, THWAT VI., kol 1204-1222

⁸ J. MILGROM/H. RINGGREN/H. J. FABRY, „עדה *edah*”, ThWAT V., kol. 1079-1093

A קהל ebben az értelemben a bibliai hagyományban először a Deuteronomiumban jelenik meg, amely Izraellel összekapcsolva „Izrael gyülekezetét” (Dt 31,30), akár JHWH nevével összekapcsolva „JHWH gyülekezetét” (Dt 23,2.3.4.9), vagy a „gyülekezés napján”, a Sinai hegynél egybegyűlt, s Törvény és a kultusz által összekapcsolt Izraelt (Dt 9,10; 10,4; 18,6) jelenti⁹. A קהל jelentése a fogság idejétől az „istentiszteletre összegyűlt nép” (gyermek és nők is hozzátartoznak), s ebben az értelemben találjuk a Pentateuchus papi rétegéhez tartozó szövegekben az ún. Papi-írásban (Ex 12,6; Lev 4,13.21;16,17 stb) valamint az ugyancsak a papi teológiát tükröző Krónikás Történeti Műhöz tartozó bibliai könyvekben (1 Krón 13,2; 28,8; 29,1.10.20; 2 Krón 6,12.13; 30,4 köv. stb.; Ezdr 2,64;10,6 stb; Neh 7,66; 8,2.17 stb.)¹⁰.

Az Izrael mint kultuszközösség a babiloni fogságtól kapott hangsúlyt, olyan helyzetben, amikor a politikai közösség (királyság) helyére Izrael vallási közösség voltának eszméje (diaszpóra, judeai templomközösség) lép. Ebben a helyzetben Izrael népét a vallási törvények, a teokrácia eszméje és a papság köti össze. A kultuszközösség teológiai eszméjét, mint már a terminológiával kapcsolatban említettük, a papi teológia és szemlélet köréhez tartozó bibliai hagyomány képviseli.

Az קהל אדה mellett áll, sőt helyettesíthetik is egymást. Az אדה alapjelentése szerint minden felnőtt és szabad férfi gyülekezete, amely felruházott hogy az egész nemzetet illetően döntést hozzon. A fogalom a Deuteronomiumban egyáltalán nem található, s főként a papi hagyomány köréhez sorolt írásokban fordul elő, amelyekben a kultuszközösség jelölésére szolgál (a Pentateuchus papi forrásrétege, Krónikák 1-2., Ezdrás és Nehemiás könyve). A Papi-írás alaprétege (Pg)¹¹ a két fogalom között bizonyos megkülönböztetést tesz. Az אדה Izrael fiai gyülekezetének minőségét jelzi (kultuszközösség), míg a קהל az aktuálisan összehívott gyülekezetet jelöli meg (lásd pl. Ex 12,3.6 esetében). A Papi-írás kiegészítő rétegében (Ps)¹² viszont a két fogalom

⁹ A קהל terminológia megtalálható többek között a Deuteronomisztikus Történeti Műhöz tartozó írásokban (Józs 8,35; 1 Kir 8,14.22.55 köv.), a zsoltárokban (Zsolt 22,23.26; 35,18; 40,10 köv.; 89,6; 107,32; 149,1), Joel könyvében (Joel 2,16), és Példabeszédek könyvében (Péld 5,14; 21,16; 26,26).

¹⁰ Ugyancsak ebben jelentésben fordul elő a קהל Joel 2,16-ban és Jeremiás könyvének fogsági fogság utáni feldolgozásaiban (Jer 26,17; 31,8, 44,15; 50,9).

¹¹ A Papi-írás alaprétegének mibenlétét lásd bővebben RÓZSA H., *Az Ószövetség keletkezése I.*, Budapest 1995², 211-212. old.

¹² A Papi-írás kiegészítő rétegének mibenlétét lásd bővebben RÓZSA H., *Az Ószövetség keletkezése I.*, 211-212. old.

egymás mellett párhuzamosan szerepel azonos értelemben, az előbb jelzett megkülönböztetés nélkül (lásd pl. Lev 4,13; 8,3-5; Num 8,9-20).

A Papi-írás a kultusz eredetét a mózesi korra vezeti vissza, és Izraelnek mint kultuszközösségnek ősképét a pusztában vándorló és a Sinai hegynél, a kinyilatkoztatás sátránál (אהל מועד) Isten előtt összegyűlt, tizenkét törzsből álló Izrael tábora jeleníti meg (Num 1,2 köv.= עדה), amelyet a következő karakterisztikumok tesznek kultuszközösséggé:

- a közösséget JHWH hívta össze, ezért lesz Izrael JHWH kultikus közössége;
- a közösség JHWH körül (a bibliai leírásban a kinyilatkoztatás sátra körül) gyűlik össze, ezért JHWH körükben van;
- a közösségben (a bibliai leírásban a Sinainál) JHWH kinyilatkoztatja akaratát;
- a közösség kultikus cselekményre gyűlik össze;
- a közösség JHWH jelenléte következtében szent, s annak is kell maradnia (Lev 19,2; Num 16,3).

IV. Izraelnek mint üdvközségnek rendeltetése

Izrael privilégiuma, hogy *kiválasztott és elkülönített a népek között*, s mint üdvközség Isten tulajdona, amelyben Isten jelen van, és benne Istennel lehet találkozni. Ebből kifolyólag Izrael Isten üdvözítő jelenlétének helye a történelemben.

Elkülönítettsége, Istennek való lefoglaltsága szentségre kötelezi: *„szentek legyetek, mint ahogyan én is szent vagyok”* (Lev 19,2). Erre a megszenteltségre szolgálnak az erkölcsi törvények és parancsok az emberi, társadalmi, szociális és közösségi kapcsolatok területén (Dt 12-26), a kultikus-rituális törvények (Lev 17-26) és a parancs a pogányoktól való elkülönülésre (Ex 34,10-16).

Izrael kiválasztása azonban nem jelenti, hogy Isten lemondana a többi népről vagy azokat elvetné. Ők is Isten gondoskodásának jegyében élnek: *„Izrael fiaí, nem vagytok-e ti is olyanok, mint a kusiták fiaí? Nem én hoztam-e fel Izraelt Egyiptom földjéről, a filiszteusokat Kaftorból, az arámokat Kirből?”* (Ám 9,7). A népek táblája a bibliai őstörténetben (Gen 10) szintén azt igazolja, hogy a népek a teremtés rendjében egyenrangúak, s ebbe a rendbe Izrael is bele tartozik, kiválasztása nem természetes előjogokon, hanem Isten titokzatos kegyelmi döntésén alapul.

A bibliai hagyomány különböző irányjai nem mindig azonos értelemben nyilatkoznak Izrael és a népek viszonyáról, a népek üdvösségéről, de elég alapot nyújtanak annak kijelentésére, hogy Izrael mint üdvközösség a *népekért van*, üdvösségközvetítő lesz irányukban. Izrael Isten üdvözítő jele a történelemben, de a *népekre tekintettel lesz azzá*, benne áldást nyer a föld minden nemzete (Gen 12,1-3)¹³. Nemcsak befogadója Isten üdvözítő tetteinek, de az kiárad általa a nemzetekre, ezáltal közvetítővé válik.

Ez a közvetítő mivolt részben Izrael létében valósul meg. Isten tanúja a népek előtt, amennyiben azok látják a javára tett üdvözítő tetteket, sőt a büntetést is, és ez a felismerés a történelemben tevékeny Istenről tanúskodik számukra. Különösen Ezekiel igehirdetéséből válik világossá, hogy JHWH Izrael megbüntetésében és helyreállításában egyaránt azt akarja, hogy a nemzetek (Ez 36,23.36; 38,16; 39,21 köv.) fel- és megismerjék őt („én JHWH vagyok”, „megmutatom rajtad, hogy szent vagyok”). Bár nem világos, hogy ez a felismerés milyen következményekkel jár a pogány nemzetekre, de az igen, hogy JHWH Izrael ügyében végzett tettei végső fokan a népek felé irányulnak. Deutero-Izajás szintén azt hirdeti, hogy a fogságból történő hazavezetés és Izrael helyreállítása olyan üdvözítő tett, amely a népek előtt JHWH nagyságát és egyedüli Isten voltát tanúsítja (Iz 41,17-20; 45,4-6.; 49,26 stb.). Ezek a tettek mint „közvetett” misszió a népeket JHWH-hoz vezethetik (Iz 45,14-17). Izrael közvetítő voltának értelmezésében Deutero-Izajás azonban még tovább megy. Szerinte Izraelnek nemcsak létében, hanem közvetlenül is feladata, hogy JHWH küldötte és tanúja legyen (Iz 43,10; 44,8; 55,4).

V. Az üdvközösség karakterisztikumai és az Egyház

Az üdvközösség Izraelben felismert jegyei az Egyházban is tovább élnek¹⁴. Az Egyház kiválasztott és Istennek lefoglalt közösség. A kiválasztás Isten

¹³ Bővebb irodalom a témához: TH. C. VRIEZEN, *Die Erwählung Israels nach dem Alten Testament*, AThANT 24, 1953; - J. HEMPEL, *Die Wurzeln des Missionswillens im Glauben des Alten Testaments*, ZAW 66 (1954) 244-272. old.; - R. MARTIN-ACHARD, *Israël et les nations*, Neuchâtel/Paris 1959; - P. ALTMANN, *Erwählungstheologie im Alten Testament*, BZAW 92, Berlin 1964; - H. H. ROWLEY, *The Biblical Doctrine of Election*, London 1964; - H. M. LUTZ, *Jahwe, Jerusalem und die Völker*, WMANT 27, Neukirchen-Vluyn 1968; - J. SCHREINER, *Berufung und Erwählung Israels zum Heil der Völker*, BibLit 9 (1968) 94-114 old.; - F. HUBER, *Jahwe, Juda und die anderen Völker beim Propheten Jesaja*, BZAW 137, Berlin 1976; - H. D. PREUSS, *Theologie des Alten Testaments II.*, 305-327. old.

¹⁴ K. L. SCHMIDT, Art. „ἐκκλησία”, ThWNT III., 502-539; - L. COENEN, Art. „ἐκκλησία Kirche”, ThBlNT II., Wuppertal 1967-1971, 784-799. old.

műve (Róm 8,29 köv.), ezért az „Isten Egyházának” nevezhető (1 Kor 1,2; 11,16.22; 2 Kor 1,1 stb.) s az Egyház mint üdvközösség maga is meghívott (Róm 1,6 köv.; 1 Kor 1,2 stb.). Az Egyház Krisztusnak mint völegényének lefoglalt és eljegyzett menyasszony (2 Kor 11,2; Ef 5,25 köv.). A tagjai a lefoglaltság következtében „szentek” (1 Kor 2; 2 Kor 1,1; Fil 1,1 stb.), amit cselekedeteikkel és életükkel is képviselniük kell (pl. Ef 4,7 köv.). A lefoglaltság következménye az is, hogy az Egyház Isten lakóhelyévé ill. Isten templomává (1 Kor 3,9.16-19; Ef 2,19 köv.) válik.

Azok a fogalmak, amelyekkel Izrael az ószövetségi biblikus hagyományban önmagát megnevezte, az Egyházra vonatkoztatva az Újszövetségben is tovább élnek. Az Egyház (ἐκκλησία) mint az Újszövetség üdvközösségének megnevezése az Ószövetség héber bibliájának görög fordításán, Szeptuagintán keresztül a héber „összehívott gyülekezet” (קָהָל) terminusra megy vissza, amelynek jelentését már bővebben bemutattuk¹⁵. Az Egyház Isten népe, s ezt a megnevezést az 1 Pét 2,9 köv. egyenesen az Ószövetség alapján (Ex 19,5 köv.) vonatkoztatja az Egyház tagjaira. A tizenkét törzsből álló Izrael eszméje megújítva él tovább a tizenkét apostol személyében, akik az Újszövetség üdvközösségének alapjai (Ef 2,20); a Jelenések könyve az új Jeruzsálem leírásában a tizenkét törzsből álló Izrael és a tizenkét apostolra épült Egyház üdvtörténeti folyamatosságát hangsúlyozza (Jel 21). A kultuszközösség gondolata pedig az eukarisztikus közösség eszméjében él tovább (1 Kor 11,17 köv.). A Zsidókhöz írt levél a Krisztus áldozatából kinőtt, megszentelt közösségnek tekinti.

Az Egyháznak mint üdvközösségnek alapvető küldetése van a népekhez; a Krisztusban megvalósult üdvösség tanújaként minden népet felölel (Mt 28,18-20 vö. Ef 2,11 köv.; 1 Pét 2,7 köv.). Az Egyház evangéliumi élete már önmagában is tanúság, „misszió” Krisztusról (Mt 5,13 köv.; 1 Pét 2,12; 4,12 köv.).

Mindent összefoglalva az Ószövetségre való visszatekintés hozzásegít Izrael és az Egyház üdvtörténeti folyamatosságának és az Újszövetség üdvközösségének megértéséhez.

¹⁵ L:COENEN, Art. „ἐκκλησία *Kirche*”, 788. old.

Thorday Attila

A történelmi szemlélet kialakulása Izraelben

A semita gondolkodás időfogalma

„Mi az idő? Ha senki nem kérdezi tőlem, akkor tudom. Ha azonban a kérdezőnek meg kell magyaráznom, akkor nem tudom” – vallja meg az időfogalommal kapcsolatos nehézségét az V. századi nagy bölcselelő, Szent Ágoston,¹ és – mint a továbbiakban láthatjuk – meglátásával nincsen egyedül.

Az Európában elterjedt, elvont filozófiai fogalmakra építő gondolkodás lényegesen különbözik a keleti, és így a semita népekre jellemző szemlélettől. Így van ez az időről alkotott fölfogással is, ami arra figyelmeztet bennünket, hogy a bibliai szövegekben olvasott „idő”-vel kapcsolatos kifejezéseket is ne nyugati, hanem keleti emberre jellemző felfogással próbáljuk megközelíteni.

A nyugati szemlélet szerint az idő minden eseményt megelőzően és függetlenül, a priori létezik.² Olyan ez, mint egy egyenes, amelyet szükségszerűen föltételezünk ahhoz, hogy a történelem eseményeit megjelölhessük rajta.

Izrael népének szemlélete azonban alapvetően különbözött a fenti szemlélettől. A keleti népek egyike sem gondolkodott olyan abszolút és elvont fogalmakkal, mint a nyugatiak. Lássunk néhány példát arra, hogy a Biblia milyen időfogalommal gondolkodik:

a gyógyulás ideje (Jer 8,15)

az aratás ideje (Jer 50,16)

ideje a jószágok beterelésének (Ter 29,7:)

a szülés ideje (Ter 38,27)

1 Így vall Szent Ágoston, majd folytatja: „Mégis nagy merészen állítom: tudom, ha semmi el nem múlték, nem beszélhetnénk múlt időről, ha semmi nem következne, nyomát sem lennének jövő időnek, és ha semmi sem volna jelen, hiányoznék akkor a jelen idő. Ámde miképpen van ez a két idő, múlt és jövő, ha a múlt már nincsen és a jövő még nincsen? A jelen pedig, ha mindig jelen maradna, s nem zuhanna a múltba, nem idő volna, hanem örökkévalóság.” Augustinus A.: Vallomások, XI. könyv, XIV. fejezet, Gondolat, Budapest 1982, 358-359.

2 Immanuel Kant ezt a következőképpen fogalmazza meg: „Az idő nem valamiféle tapasztalatból elvonatkoztatható, empirikus fogalom. Mert nem észlelhetnők magát az egyidejűséget vagy egymásutániságot, ha nem rendelkeznének a priori módon az idő képzetével... Az idő szükségszerű képzet, minden szemlélet alapja...Csakis benne létezhetnek valósággal a jelenségek. Ez utóbbiak kivétel nélkül eltűnhetnek, de maga az idő (mint lehetőségük általános föltétele) nem küszöbölhető ki.” – A tiszta ész kritikája, 1. rész 4.§. 1-2.

a gyümölcsstermés ideje (Zsolt 1,3)
ideje a jóllakatásnak (Zsolt 104,27)
az evés ideje (Rút 2,14)
ideje annak, hogy elhagyja őt az Úr (Mik 5,2)
a kérék betakarításának ideje (Jób 5,26)
a szerelem ideje (Ez 16,8)

Még sok más bibliai példát is sorolhatnánk, amelyben az 'ét szóval találkozunk, amit ugyan „idő”-vel fordítunk magyarrá, de mégsem azonos a mi elvonatkoztatott időfogalmunkkal. Példáink arra mutatnak rá, hogy a Biblia mindannyiszor bizonyos konkrét időszakokról, időperiódusokról beszél. A bibliai időfogalom tehát soha nem abszolút, hanem relatív, vagyis mindig relációban, kapcsolatban áll valamilyen konkrét eseménnyel. A keleti gondolkodás nem beszél időről a maga elvont a priori mivoltában, hanem csak az eseményeknek van meg a maguk ideje. A semita, és általában a keleti népek gondolkodásában az idő nem üres valóság, hanem mindig tartalommal van teli: az eseményekhez időt, az időkhöz eseményeket rendelhetünk. Az időt az akkor történt eseményekről lehet elnevezni.

Az időt kifejező másik héber szó a *yóm*. Az ószövetségi Írásokban ennek háromféle jelentésével találkozunk: 1) az éjszakával ellentétben a hajnaltól napnyugtáig terjedő nappali időszak kifejezésére; 2) a 24 órából álló naptári nap jelölésére; 3) és sok esetben az 'ét-hez hasonlóan egy konkrét eseményhez kötődő, relatív időről van szó, például: azon a napon, amikor az Úristen megalkotta a földet és az eget (Ter 2,4).

Tehát mind az 'ét, mind a *yóm* egy konkrét időszakot jelöl. Nem meglepő ez számunkra sem, amikor a zsolttárhoz hasonlóan a természet ritmusáról szólunk: ...a folyóvíz mellé ültetett fa idejében megtermi gyümölcsét... (Zsolt 1,3). A természetben mi is megtapasztaljuk, hogy a gyümölcsstermésnek vagy a lombhullatásnak megszabott ideje van, de az izraeliták számára ez nem csak a természettel van így, hanem minden emberi tevékenységnek, sőt érzelemnek is megvan a maga ideje:

Mindennek megszabott ideje van,
meg van az ideje minden dolognak az ég alatt.
Megvan az ideje a születésnek, – és megvan az ideje a meghalásnak.
Megvan az ideje az ültetésnek, – és megvan az ideje az ültetvény kitépésének.
Megvan az ideje az ölésnek, – és megvan az ideje a gyógyításnak.
Megvan az ideje a rombolásnak, – és megvan az ideje az építésnek.
Megvan az ideje a sírásnak, – és megvan az ideje a nevetésnek.
Megvan az ideje a gyászoknak, – és megvan az ideje a táncnak.
Megvan az ideje a kövek szétszórásának, – és megvan az ideje a kövek összerakásának..

Megvan az ideje az ölelésnek, – és megvan az ideje az öleléstől való tartózkodásnak.

Megvan az ideje a megkeresésnek, – és megvan az ideje az elvesztésnek.

Megvan az ideje a megőrzésnek, – és megvan az ideje az eldobásnak.

Megvan az ideje az eltérésnek, – és megvan az ideje a megvarrásnak.

Megvan az ideje a hallgatásnak, – és megvan az ideje a beszédnek.

Megvan az ideje a szeretetnek, – és megvan az ideje a gyűlöletnek.

Megvan az ideje a háborúnak, – és megvan az ideje a békének. (Préd 3,1-8)

A fenti tanító költemény első verse elméletben, míg a következő hét verse hétszer két ellentét párban fogalmazza meg ugyanazt a gondolatot: 1) minden megtörténo eseménynek (Istentől) meghatározott ideje van; 2) két ellenkező dolog nem történhet egyszerre.

A bibliai nyelvezetnek sajátossága, hogy az időről képes többes számban is beszélni. Lássuk például az Úrhoz fohászkoáo zsolta ros szavát: *beya_deka_ 'itto_ta_y* (31,16), amit szó szerint így fordítanánk: kezében az én időim. Az idők sokasága sok-sok, tartalommal megtöltött időszak konkrét egymás utánját, így az egész emberi életet fejezi ki, tehát jogosnak látszik a következő magyar fordítás: kezében van életem/ sorsom.¹ A „végzet” szó itt nem volna megfelelő, mert ez inkább a görög drámák pogány szemléletét sugallná, ahol a végzet a felsőbb erők által meghatározott, s az ember számára meg nem változtatható, szükségszerűen bekövetkező események sorát jelenti. A „végzet” fogalma egyetlen egyszer fordul elő a Bibliában, akkor is negatív beállításban:

*Ti, akik elhagyjátok az Urat,
elfeledtek szent hegyemről,
a szerencse-istennek terítetek asztalt,
a végzet-istennőnek öntötök italáldozatot... (Iz 65,11)*

A Biblia népe és a Bibliából imádkozni tanuló hívő ember megtanulja, hogy ne rettegve tekintsen a végzetes jövőbe, hanem személyes kapcsolatban éljen a gondviselő Istennel.

Izrael népének történelmi tudata

A legősibb időkben Ábrahám utódainak az időről alkotott fölfogása a környező, természeti népekhez hasonlóan ciklikus volt. A természet szüntelen visszatérő ritmusának megfelelő idő-elképzelés azonban a Kr.e. XII. századtól fokozatosan átalakult, és néhány évszázad múltán kizárólag a lineáris, a

¹ A szöveg helyes értelmezésében eligazításul szolgálhat, hogy a LXX fordításában a megfelelő versben a „kaivro” és nem a „crovno” szó többes számú alakját találjuk.

végző beteljesedés felé haladó történelemszemlélet lesz jellemző Izrael népére.

Láttuk, hogy a semita népek időfelfogásában az idő nem absztrakt, a priori fogalom, hanem egy-egy konkrét eseményhez kötődő időről lehet csak beszélni. Ilyen értelemben Izrael számára az ünnepek azok az idők, melyeket maga Jahve tölt be önmagával. A zsolttáros azért ujjong, mert az ünnep alkalmat ad arra, hogy a hívó ember fölismerje Isten jelenlétét:

*Ez az a nap, amelyet az Úr elrendelt,
vigadozzunk és örüljünk ezen! (Zsolt 118,24)*

A legjobb példa a szombat megünneplése: az Úristennek szentelt és fenntartott napot Jahve békéje tölti be. Aki megtartja a szombatot, az elővételezve részesül az isteni életben:

*Bizony, jobb egy nap a te udvaraidban,
mint mászhoz ezer.
Jobb az Isten háza küszöbén állni,
mint a bűnösök sátraiban lakni. (Zsolt 84,11)*

A földműves ünnepek a természet ciklusához igazodnak: kovásztalan kenyerek ünnepe tavasszal, az aratás a nyár elején, és a szüret ősszel. Amikor az izraeliták az ígéret földjére léptek, még csak a félnomád életmódjukhoz kötődő pászka-lakomát ülték, és csak palesztínai letelepedésük után veszik át a kánaáni népektől a földműves életformához kötődő ünnepeket; egyúttal mindhárom ősi ünnepet – történelmi tapasztalataik fényében – Jahve tetteire való emlékezéssé formálják („historizálják”):

A pászka-lakoma eredete az ősi időkre nyúlik vissza, ami a Kr.e. XII. századtól új jelentéssel gazdagodik. Annak idején a nyáj oltalmáért esedeztek a pátriárkák és utódaik; az egyiptomi kivonulás előestéjén Izrael fiai saját magukért kérik Jahve oltalmát, majd a csodálatos szabadulás megtapasztalása után évről évre elsősorban ez utóbbi történelmi eseményre emlékeznek. Miként a legelőváltás éjszakája, úgy a jobb haza reményében a védelmet jelentő birodalom elhagyása is sok veszélyt rejtett; a rettegésben tartó öldöklő angyal most a félelmetes egyiptomi hadsereg konkrét valóságában fenyegeti létüket. A legelőváltás is útra indulást jelentett, itt is hasonlóról van szó, de ez már nem periodikus, hanem lineáris, vagyis az ígéret földje felé veszik útjukat.

A pászka megünneplési liturgiája is átalakul az évszázadok során: összekapcsolódik a kovásztalan kenyerek ünnepével (vö. Mk 14,1). Az Istennek áldozott hibátlan, egyéves hímbárányt keserű salátával és kovásztalan kenyérral együtt közösen fogyasztja el az ünneplő nagycsalád, miközben az egyiptomi kivonulás éjszakájára emlékeznek. Felővezett ruhában, saruval a lábukon, bottal a kézben fogyasztják a pászka-lakomát, hiszen az új nemzedék is évről

évre át akarja élni, ami annak idején megtörtént: Isten parancsára sietve útra indulni és megtapasztalni Jahve szabadító erejét.

Tartsd meg a kovásztalan kenyér ünnepét!

Hét napon át egyél kovásztalan kenyeret, ahogyan megparancsoltam neked, az Abib hónap megszabott idején, mert akkor jöttél ki Egyiptomból. (Kiv 34,18; vö. 23,15)

Az eredetileg két különböző ünnep összekapcsolódásának (MTörv 16,1-17) egyik oka lehet az időbeli egybeesés: a nomád életmódot folytató pásztor-kodó törzsek az első tavaszi holdtöltekor ülik meg a pászka-lakomát, a földművelő népek pedig nagyjából ezekben a hetekben ülik a kovásztalan kenyér ünnepét. A két ünnep összekapcsolódásának másik oka, hogy a pászka-lakomának amúgy is részét képezi a sietség és az indulásra készség kifejezéseként a keletlen kenyér fogyasztása. A történelmi emlékezésben így fedésbe kerül az elindulás és a megérkezés, a még Egyiptomban fogyasztott utolsó kovásztalan kenyér és az ígéret földjének első terméséből készült kovásztalan kenyér. Így ezentúl Izrael fiai a pászka-lakomában ünneplik Jahve szabadító tetteit, melyeket a kivonulás- és a honfoglalás-hagyomány őrzött meg.

A honfoglalás és letelepedés után a kánaánita népek aratási és szüreti ünnepét is átveszik az izraeliták:

Tartsd meg a hetek ünnepét, amikor búzád első termését aratod;

és a betakarítás ünnepét is az esztendő fordulóján! (Kiv 34,22; vö. 23,16)

A kovásztalan kenyér ünnepéhez hasonlóan mindkét ünnepet „historizálják”: a terménybetakarítás és szüret ünnepe fokozatosan a pusztai vándorlás történelmi emlékezéseként „sátoros ünnepé” alakul.

Vegyetek magatoknak az első napon nemes fákról való gyümölcsöt,

pálmaágakat, sűrű lombú faágakat és fűzfagallyakat,

és örvendeztetek hét napon át Istenetek, az Úr előtt.

Így ünnepeljétek meg ezt az Úr ünnepeként minden esztendőben hét napon át.

Örök rendelkezés legyen ez nemzedékről nemzedékre.

A hetedik hónapban ünnepeljétek ezt.

Sátrakban lakjatok hét napig, sátrakban lakjék Izraelben minden bennszülött.

Hadd tudják meg utódaitok, hogy sátrakban adtam lakást Izrael fiainak,

amikor kihoztam őket Egyiptomból.

Én, az Úr, vagyok a ti Istenetek! (Lev 23,40-43)

A babiloni száműzetés utáni időktől kezdve pedig a „hetek”, vagyis pünkösd ünnepe a Sinai szövetségkötés és törvényhozás emléknapjává alakul.¹

¹ A babiloni száműzetés után néhány másodlagos ünnep jelenik meg: Purim (Eszk 9,26; vö. 2Mak 15,36k), valamint a jeruzsálemi templom újrászentelésének napja (1Mak 4,52-59; 7,49; 2Mak 10,5k; 15,36k).

A fentiekben végigkísértük, hogy az eredetileg nomád vagy földművelő életformához kötődő pogány ünnepek miként kapcsolódtak össze egy-egy történelmi eseménnyel. Pontosan az ünnepek történelmi emlékezésé alakítása eredményezte azt, hogy az izraeliták a környező népek termékenységű mítoszaitól határozottan elkülönültek, és a világ első népeként szakítottak a természet rendjéből vett ciklikus idő-fogalommal, vagyis történelmi szemléletre tetek szert.

Az ünnepek historizálásával kapcsolatban a következőkben tisztáznunk kell a „történelem” fogalmát. A profán történelemmel foglalkozók egy-egy múltbeli eseményt írnak le, míg az izraeliták történelemszemlélete nem ragad le a múltnál, hanem annak hatástörténetét mutatja be. Másrészt a Biblia népe Jahve kezét látja a történelmi tények mögött; az események földidézésével minden időnk nemzedéke újra meg újra átélheti Isten szabadító, gondviselő, stb. erejét.

A múlt történelmi eseményeit az istentiszteletek alkalmával élte át az izraelita közösség. A leírásokban szereplő zakar ige és abból képzett zikkaron főnév nem pusztán szellemi, értelmi visszaemlékezést jelent egy múltbeli eseményre, hanem sokkal inkább annak aktív átélését. A liturgia résztvevői azzal a szándékkal és tudattal idézik föl Jahve nagy tetteit, hogy ezáltal velük is ténylegesen megtörténik az, amit ünnepelnek. Az izraeliták őseinek egyiptomi csodás szabadulása egyszeri történelmi tény ugyan, de a liturgikus megemlékezés által a későbbi nemzedékek tagjai is sajátjukként élik át. Ebben az értelemben is igaz, hogy a választott nép története az Egyház életét készíti elő: az eukarisztia szintén egyszeri eseményt tesz jelenlővé.¹

Fontos látni, hogy a Kr.e. XI. században még egymástól elszigetelten, a különböző szentélyekben és a családok sokaságában emlékeztek meg Jahve egy-egy nagy tetteről, arról, amit az a törzs átélt. Később, az izraelita törzsek közötti politikai-kulturális kapcsolatok növekedése eredményeképpen fölfedezték, hogy egymást követő történelmi eseményeknek voltak tanúi. Előbb az egymás mellett letelepedő törzsek, majd a X. századra fokozatosan az összes törzs a különböző vallási hagyományokat megismerte és magáévá tette, vagyis azzal a tudattal ünnepelte, mint ha ők is részesei lettek volna. A szétszórt hagyományok így időrendi és logikai besorolást kaptak: például a pusztai vándorlást csak a kivonulás következményeként és a honfoglalás előzményeként lehet ünnepelni; a pátriárkáknak szóló ígéretekről ezután csak a honfoglalás, mint az ígélet földjének birtokbavétele, vagyis a beteljesedés távlatában van értelme szólni; a Sinai hegyhez kötődő kinyilatkoztatás-hagyomány a

¹ Az Úr Jézus megismételhetetlen és fölülmúlhatatlan önátadását teszi jelenlővé az Egyház minden nemzedék számára, a föld bármely pontján.

pusztai vándorlás hagyomány-együttesébe illeszkedik. Vagyis minden esemény, amit az egyes törzsek átéltek, és egy ideig a maguk körében ünnepelek, egy teljesebb képnek alkotja részét. A részletek egymással kapcsolatban állnak, és szerves egységet alkotnak. Az így létrejövő egész viszont nem egyszerűen az egyes történelmi események összegzése, hanem egységet alkotva minőségileg többről van szó.¹

Izraelben fokozatosan így született meg a történelem fogalma. Az izraeliták megértették, hogy Isten gondviselő tetteinek sorozata alkotja népük (üdvösség-) történetét.² Az események sorozata önmagában még nem volna történelem; a történelmi tudat akkor alakul ki, amikor „Jahve keze nyomát” fölfedezik a velük történt eseményekben. Az idő így olyan időszakok egymásutánja, amelyekben kitapintható az Úr működése. Az események együttes sokaságán kívül a történelem fogalmához az a plusz is hozzátartozik, hogy Isten tervét, szándékát is kitapinthatjuk belőle. A történelem így alkot szerves egységet, amelyben az egyes események részt kapnak. E szerint csakis Isten örök és gondviselő tervének szempontjából van értelme az egyes események értékelésének, vagyis a szó teljes értelmében nem létezik profán történelem,³ hanem végső soron csak az üdvösség történelméről beszélhetünk.

Izrael történelem-szemlélete tehát Jahve és az ő népe élő kapcsolatán alapszik. A választott nép történelme elszakíthatatlan Istentől, így megérteni is csak e dinamikus kapcsolat tanulmányozása szempontjából lehetséges.

Összefoglalásul megfogalmazhatjuk azt a lényegi különbséget, ami a modern, nyugati, profán történelem-fogalmat megkülönbözteti a Isten népének történelem-fogalmától: bár mindkettő lineáris szemléletű, de míg az előző a priorinak tekinti az időt és erre illeszti rá az eseményeket, addig a másik az isteni építőmester által az emberiség üdvösségét alakító tevékenység egységet teremtő szálára fűzi föl az üdvösségtörténet eseményeit.

- ¹ Ezt a jelenséget a német pszichológiai szakirodalom „Gestalt” néven illeti. Max Wertheimer, Wolfgang Köhler és Kurt Koffka 1920-as években, Berlinben megjelent művében így ad meghatározást a Gestalt fogalmáról: „A Gestalt olyan jelenségek és elemek együttese, ahol mindegyik alkotóelem megtartja, és csakis az egészsel együtt és az egész által őrzi meg sajátos mivoltát.” Nem a mennyiségi összességről, hanem a minőségi egységről van szó. Példaként elgondolhatjuk, hogy egy elkészült ház nem csak az építőanyagok sokaságából, hanem az építész tervéből is áll; máskülönben csak úgy nézne ki, mint a bontott anyag egy építkezési területen. Ez a szemlélet a teológia részterületei és segédtudományai tanulmányozásakor is elengedhetetlen, hogy el ne vesszünk a részletekben, hanem ha valamiben elmerülünk, az egész szerves részeként tudjuk magunkat és munkánkat...
- ² Később, megértik, hogy saját történelmük egy teljesebb, az emberiség (üdv-) történetének egészébe illeszkedik és annak alkotórészét képezi.
- ³ Ez csak bizonyos események bizonyos szempont szerinti felsorolását és véges értékek szempontja szerinti értékelését jelenti (pl. osztályharc alakulása és a gazdasági növekedés mértéke; csaták, háborúk sorozata egy nép térhódítását illetően, stb.). Ha e részletek tanulmányozása nem jut odáig, hogy a maguk integráns szerepét az (üdvösség-) történelem egészébe is beillesse, akkor csak tehetetlenül ül egy adathalmaz romjain.

Élő Ige

BIBLIAISKOLA

Szent Jeromos Bibliatársulat

AZ APOSTOLI ZSINAT II.

A) Alapgondolat

Amit az apostoli zsinattal kapcsolatban tudományos szempontból feldolgoztunk, azt most egy tapasztalatorientált szerepjátékban újra átvesszük. A játékos feldolgozás során a beszélgetésben szemléletessé válik a korai egyház fontos szereplőinek és csoportjainak sajátos teológiai álláspontja, és a résztvevők a játékban szerzett élmények és tapasztalatok nyomán még jobban elmélyülnek az események megértésében. Az ősegyház életében döntő esemény volt a jeruzsálemi apostoli zsinat, ezért fontos, hogy ez az esemény a jelentőségét megillető helyet kapjon ismereteink között.

B.) Szentírási szöveg: Csel 15. fejezet

C.) Bevezetés

1. A »farizeus-csoport« felkészülése az »apostoli zsinatra«

a/ Az emocionális alap létrehozása

- Mit jelent az én vallási gyakorlatomban, hitéletemben a »szent«, mi a fontos és jelentős ezzel kapcsolatban?

- Számomra, mint katolikus hívő számára mi a zavaró ezen a téren?

- A különböző vallások ökumenikus közeledése esetén megmaradok vagy leválok?

b/1. Kik voltak a farizeusok

Laikus mozgalom, hittek a Messiás eljövételében és a holtak feltámadásában (vö. Csel 23,6-10), síkraszálltak a törvény betűszerinti betartásáért, ma-

gyarzázták azt és aktualizálták. A törvényt nem mint kényszerű kötelességet, hanem mint az élet és az öröm forrását élték meg, mint az Istentől való kiválasztottság és támogatottság jelét, mint lehetőséget az ő életében való részesezésre, mint segítséget a hétköznapi megélésében, mint nemzedékek élettapasztalata által összegyűjtött kincset, mint a zsidóság idő- és világfeletti kötelekének kifejeződését, ugyanakkor úgy is, mint a nem-zsidóktól való elhatárolódást.

A résztvevők szembesüljenek eddigi előítéleteikkel és korrigálják azokat..

b/2 A szöveg feldolgozása beszélgetéssel:

Milyen beállítottságot és magatartást képvisel a farizeusok csoportja a keresztény közösségben? Mire helyezik a hangsúlyt?

Meg vannak győződve arról, hogy Jézus tanítása és tettei nem helyezik határon kívül a törvényt, hanem éppen ellenkezőleg, beteljesítik azt (vö. Mt 5,17-20).

A törvény teljesítésének tehát mindenki számára kötelezőnek kell lennie. Ezért törekszik ez csoport – külső ösztönzés nélkül is (vö. Csel 15,1-5.24; Gal 2,4) – a törvény betartására.

Legyen minden keresztény számára kötelező a körülmetélés, a szombat, az étkezési előírások. Tiltakoznak a körülmetéletlenekkel való asztalközösség ellen és a törvény betartása érdekében folytatnak missziót. Jézus küldetése kizárólag a zsidó népnek szól (vö. Mt 10,5f.23).

Az ígéret érvényes a pogányok számára is, de nem a zsidóságon, a törvényhez tartozáson kívül. Az igaz hit veszélybe kerül, hogy ha pogány mentalitással és alapelemekkel keveredik, mint ahogy azt a liztrai események is mutatták (Csel 14,8-18).

c/A »farizeus csoport« a napirendhez:

Az 1. ponthoz: kötelezzék a körülmetéletneket, hogy hagyják el a termet.

A 2. ponthoz: az isteni parancsok védelmét szent kötelességüknek érzik.

A 3. ponthoz: az I. indítvány

A 4. ponthoz: az I. indítvány: egyébként a II. indítvány

Az 5. ponthoz: az I. indítvány

2. A »Pál-csoport« felkészülése az »Apostoli zsinatra«

a/ A vezető előkészíti a csoportot a tervezett játékhoz, és tájékoztatja őket a játék menetéről. Szétoosztja a »Napirendet« ld. Bevezetés 6. és az »Információs lapot« ld. Bevezetés 7.

b/ Pál és Barnabás Két résztvevő vállalja Pál és Barnabás szerepét a szerepjátékban. A maradék felkészülési időben az a feladatuk, hogy mélyüljenek el a Csel 13-14-ben, hogy az »Apostoli zsinaton« élethű híradást tudjanak adni az első missziós útról (vö. a »Napirend« 1. pontja és 2. pontja, ld. Bevezetés 6.)

c/ Pál követői A csoport többi résztvevője igyekszik maga elé képzelni Pál személyét, és előkészít egy lehetséges érvelést az »Apostoli zsinat« napirendi pontjaihoz:

- Pál személyes életéből az érveléshez: Gal 3,1-16; Fil 3,4-11; Csel 9,1-30.

- A teológiai érvek megalapozásához: Gal 3,6-4; 5,1-12; Róm 3,21-4,24; 8,2; 10,9.

Pál szerint anélkül is eljuthat valaki a zsidó Messiás által az üdvösségre, hogy zsidóvá kellene válnia. Ezzel elveti mind a körülmetélést, mind a törvény kötelező voltát. Az Istentől való megigazulásra ill. a szentté válásra egyedül a hit vezet. Pál szerint az üdvösségnek ez az útja már Ábrahám alakjában kinyilatkoztatást nyert (Gal 3,6; Róm 4,1-5; vö. Ter 15,6).

A vezető megadja a bibliai helyeket, ezzel segítséget ad a résztvevőknek, és általános háttérrel, hogy útmutatást kapjanak a konkrét szerepjátékban felvetődő problémákhoz. A résztvevők a megadott helyeket munkamegosztásban tudják csak elolvasni vagy időhiány miatt esetleg nem veszik mindegyiket figyelembe. De a szereplőknek a játék során nem kell mereven ragaszkodniuk a kidolgozott válaszokhoz, szabadon játszhatják szerepüket a többi csoporttal folytatott párbeszédben, és ők maguk is rátalálhatnak az elfogadható megoldások egyikéhez. A játékba való bekapcsolódást segítheti, ha a résztvevők magukat »Pál párti«-nak nevezik, esetleg egy plakátot is fogalmaznak, megfelelő címszavakkal...

d/ Pál a napirendhez

Az 1. ponthoz: Pál először bemutatja a pogánykeresztény Títuszt (ezzel rögtön felbőszíti a farizeusokat). Títusz a kézzelfogható bizonyítéka annak, hogy a pogányok keresztényekké lehetnek a törvény betartása nélkül.

A 3. ponthoz: Pál itt természetesnek tartja, hogy a természeti törvényeket (ld. Bevezetés 6), amely a pogányoknak is a szívébe van írva (Róm 2,14-15,27), újra megismételheti, mint ahogy Jakab tette (Csel 15,20). Kifejezetten le kell azonban szögezni, hogy ezek a természeti törvények »szükségesek« (Csel 15,28), tehát nem zsidó törvények, hanem egyszerűen emberi mivoltunkból fakadnak.

Pál, mint »Szent Írást«, az ószövetségi írásokat a keresztények számára is nagyon fontosnak tartja. Ő azonban kizárólag Krisztusra és a keresztényekre vonatkoztatva értelmezi azokat. A törvény nem őriz meg a büntől (Róm 8,3), csak Krisztus! Tehát az írásokban nem a törvény a fontos, hanem az ígélet!

A 4. ponthoz: Pál úgy véli, hogy a zsidók reménytelenül gőgösek, ha kizárják magukat az asztalközösségből. Egyszerűen nem akarják elismerni, hogy ugyanolyan bűnösök, mint a pogányok (vö. Róm 1,18-3,20). Az asztalközösség nem a pogányoknak számára jelent problémát, hanem a zsidóknak.

Az 5. ponthoz: Pál mindenekelőtt tiltakozik, hogy mások ne avatkozzanak bele az ő missziós tevékenységébe. A farizeusok zavart okozó mesterkedése elfogadhatatlan! Apostoli munkáját akadályozza ez a folytonos szimatolás körülötte. Síkraszáll tehát azért, hogy bízzák rá a pogánymissziót (Gal 2,8-9).

3. A »Péter-csoport« felkészülése az »Apostoli zsinatra«

a/ Az evangéliumok által felrajzolt Péter-kép kialakítása

Ha összegezzük az evangéliumokban szereplő Péter-történeteket, egy feszültséggel teli, nagyon intenzív és vonzó emberi személyiség képe rajzolódik ki számunkra: Péter a szikla, a feltámadás első tanúja; egyúttal gyöngé, túlon túl emberi Péter, akit Jézus mint 'sátánt' utasít rendre (Mt 16,13-23); egy Jézus dolgaiért lelkesedni tudó, túlzóan reagáló, heveskedő Péter; egyúttal nyugtalan, kereső, elbukó, sírni tudó ember (vö. mindenekelőtt Mk 14,26-31.66-72 és Mt 14,26-31; lásd még Jn 21, Lk 5,1-11 és Jn 13,6-9).

b/ Péter törekvései és szerepe az őskeresztény közösségben és vitái az Apostoli zsinaton.

- Péter egyfelől a folyamatosságot képviseli: ő a feltámadás első tanúja, egyúttal egyike azoknak, akik kezdettől fogva kísérték Jézust útjain. Az ő személye főként Lukács számára jelenti az egység biztosítékát és szimbólumát. Péter ugyanakkor szembe találja magát az idő kihívásával, és túllép a zsidókeresztény közösség kialakult, szűk korlátain. Lukácsnak (és az őskeresztény közösségnek) fontos, hogy a pogányok felé való óvatos nyitást az ő személye garantálja (lásd Csel 8,14-18; 10,1-11.18; 15,7).

- Péter a pogánymisszióban Istentől kapott feladatot lát (Csel 15,7-10). Ő ebben nem annyira a szent írásokra hivatkozik, mint Jakab és a farizeusok, hanem Isten vezetésére. A Lélek megtapasztalása (Csel 8,17; 10,45-46; 15,8) elég bizonyíték arra, hogy a pogánymisszió helyes. Teológiai-elvi szempontból a páli álláspontot képviseli: a pogányoknak, ha kereszténnyé akarnak lenni, nem kell előbb zsidóvá lenniük (Csel 10,1k); hisz a zsidókeresztények is egyedül Krisztus kegyelméből kapták a megváltást, ugyanúgy, mint a po-

gánykeresztények (Csel 15,11). (Ez a »liberális« magatartás nyilvánvalóan Péternek a jeruzsálemi közösségben betöltött vezető pozíciójába került: az apostoli zsinaton Jakab a közösség vezetője; a Gal 2,11-14 szerint Péter, mint pogány misszionárius, az antióchiái közösségnél tartózkodik.)

- Nem lesz könnyű Péternek, ha többé már nem teológiai-elvi síkon mozog, hanem a gyakorlatban: Mi történik, ha zsidó- és pogánykeresztények egy közösségben élnek? Jóllehet maga Péter áttörte a zsidó életstílus korlátait, és mint misszionárius gyakorolta a pogányokkal való asztalközösséget (Csel 11,3), de azt még csak kivételnek tekinti, amellyel a misszionárius élhet? Sikraszáll tehát a közösség elvi megosztásáért? Elvárja a zsidókeresztényektől, hogy tartsák idejétmúltnak a mindennapi életükre vonatkozó szabályait? Vagy a pogányoktól várja el, hogy zsidó módon éljenek? Péter ezekben a gyakorlati kérdésekben határozatlan és bizonytalan. A Gal 2,11-14 szerint fájdalmasan éli meg ezt a feszültséget: Antióchiában magától értetődően asztalközösségben van a pogánykeresztényekkel, és más zsidókeresztényekkel együtt túlteszi magát a zsidó tisztasági előírásokon. Amint azonban a jeruzsálemi közösség tagjai odajönnek, újra magára veszi a zsidó életmódot, feláldozva ezért a pogányokkal való asztalközösséget. Péter egyszerűen félt, ahogy Pál gondolja, vagy más oka volt?

- Pál az egyik oldalon – a farizeusok a másik oldalon: mindegyik a maga igazát tartja kizárólagosnak, és azt teljes következetességgel védelmezi. Pétert nem csak a igazság követelménye vezérli, hanem a közösségé és a szereteté is. Határozatlansága és ingadozása mögött az az igyekezet rejlik, hogy megőrizze a közösség egységét. Péter talán felrója Pálnak az igazság iránti fanatizmusát, amely az egyház egységét teszi kockára. De Péter érzi, hogy az egység és a lelkiismeret érdekében léteznek kompromisszumok is, akkor is ha ezek a kompromisszumok először valóban megoldhatatlan válaszút elé állítják őt: a jeruzsálemi zsidókeresztény közösséggel való egységért fel akarja áldozni a pogánykeresztényekkel való asztalközösséget. Pétert ide-oda ingatja a tehetetlenség, amikor belátja a törvénytől szabad hit elvi helyességét, de szembesül a gyakorlati megoldás nehézségeivel. Helyzetét így lehetne találónan leírni: az »egyik szempontból így - de másik szempontból úgy«, vagy: »igen, de«.

- Péter meg van győződve Izrael üdvösségének elsőségéről. Jakab említett mondása (Csel 15,16k) nagyon jól tükrözi Péter helyzetét. Péter hajlik arra, hogy inkább a pogánykeresztényektől várja el, hogy figyelembe vegyék a zsidókeresztények életmódját. Ezt, mint a szolidaritás jelét várja el tőlük; nem teológiai-elvi megfontolásból, hanem az egységre alapozva.

c/ A Péter-csoport a napirendhez

Az 1. ponthoz: Péternek személy szerint nem jelent problémát a közösség egy körülmételetlen göröggel, de megérti, hogy egy zsidónak igen.

A 2. ponthoz: Péter egyfelől megérti, hogy a farizeusi csoport lelkiismeretbeli kötelességből cselekszik, – másfelől bírálja az ő önkényes, testvérietlen eljárásukat.

A 3. ponthoz: Péter emlékeztet Jézus szavaira: »Ne gondoljátok, hogy azért jöttem, hogy visszavonjam a törvényt vagy a prófétákat; nem azért jöttem, hogy megszüntessem, hanem hogy beteljesítsem« (Mt 5,17): az egész Biblia érvényben van a pogányok számára. Péter azonban eljut oda, hogy ne az Írás betűjére, hanem a szellemére figyeljen. Bizonyos parancsoknak az elhagyását visszautasítja, mert azok szükségesek az üdvösséghez. Megérti, hogy már a második indítvány is túlzott követelést jelent a zsidókeresztények számára, ezért megpróbálja rávenni a pogánykeresztényeket, hogy fogadják el ezt az indítványt.

A 4. ponthoz: Péter visszautasítja a második indítványt teológiai-elvi alapon. De mint a többi indítványnál, itt is nehézségei támadnak. A javaslat ugyanis ellentéteket rejt magában, melyek az egységet veszélyeztetik. Ő mindenekelőtt arra hajlik, hogy halasszák el a döntést: az asztalközösség pillanatnyilag mindkét oldal számára túl magas követelmény, csak mint kivételt lehetne engedélyezni. Hangoztatja az egymás közötti megértést és a szolidaritást. Lassan-lassan hajlik arra, hogy támogassa a harmadik indítványt. Ez egész Izrael összegyűjtéséhez és megújulásához vezet: Izrael mindaddig ellenállt ennek a megújulásnak és 'összegyűjtésnek', de nem szabad fejbe verni őket.

Az 5. ponthoz: Péter itt sem tud egyértelműen dönteni, mert ez számára nem csak az igazság kérdése, hanem mindenekelőtt az egységé. Ha a napirendi pontok egyszerre nem teremtik meg az egységet, Péter hajlik arra, hogy ideiglenes szabályokat találjanak: két különböző úton folyék tovább a miszsió, mind az első, mind a második indítvány értelmében. Ő maga inkább közvetíteni szeretne, felügyelni a folyamatot.

4. A »Jakab-csoport« felkészülése az »Apostoli zsinatra«

a/ Bevezetés A vezető ismerteti a tervezett játékot, annak menetét. Kiosztja a Napirendet (Bevezetés 6.) és az Információs lapot (Bevezetés 7.)

b/ Jakab (és a »Jakab-csoport«) szerepe a zsinaton

Jakab rokona, »testvére« volt az Úrnak (vö. Mk 6,3; 15,40), aki csak Húsvét után csatlakozott a jeruzsálemi közösséghez (vö. Mk 3,21.31; 1 Kor 15,7

és Jn 7,3-8). Később azonban a jeruzsálemi zsidókeresztény közösség »oszlopai« közé tartozott (vö. Gal 1,19; 2,9), amikor pedig Péter elment, annak vezetője lett. A Gal 2,12 szerint konzervatív zsidókeresztény irányt képviselt, és nagy befolyása volt a zsidókeresztény csoportra.

Ebből következik, hogy szavának nagy súlya volt a zsinaton és saját tábora is bizonyos elvárásokat támasztott vele szemben.

A zsinaton meglepően az egyensúly emberének bizonyult, aki a vitában mindenekelőtt a lelkipásztori szempontokat vette figyelembe. Egy kompromisszumot terjeszt elő, amely kétségtelenül erősebben figyelembe veszi a zsidókeresztényeket, mint a pogányokat. Az elvi-teológiai kérdésben (a körülmetélés és a törvény kötelező volta) Péterrel ért egyet (és Pállal). Amit azonban a gyakorlatban a zsidó- és pogánykeresztényeknek számára előírnak, tehát a gyakorlati következtetés a teológiai kérdésből az, hogy a pogánykeresztényektől kéri: tegyenek engedményt. A követelmény az »ádami« vagy »természeti« törvények figyelembevétele, mint ahogy ezt a Jakab-záradék a 20. és 29. versben megfogalmazza (csatolva a Lev 17. 18). Jakab ezt nagy vívmánynak tekinti. Jakab síkraszáll amellet, hogy azokra, »akik a pogányok közül megérnek Istenhez«, »semmi további terhet« ne rakjanak. Ezért nem követeli meg sem a körülmetélést, sem a zsidó törvények teljeskörű megtartását. Az viszont, amit a pogányoktól megkíván, az az ő számára magától értetődő (a 21.v.).

c/ Jakab a napirendhez

A 3. ponthoz: a II. indítvány

A 4. ponthoz: a III. indítvány

5. A »Títusz-csoport« felkészülése az »Apostoli zsinatra«

a/ A pogányból lett keresztények szerepe a zsinaton

Títusz megtért pogány. Ő úgy fogadta be az örömhírt, ahogy azt egy pogány meg tudta élni. Mindaz, ami a törvénnyel kapcsolatos, számára idegen. Az Írásoknak számára csak annyiban van jelentőségük, amennyiben megmagyarázzák azt, ami Jézus Krisztusban történt.

Títusz a keresztség által vált kereszténnyé. Nem kellett körülmetélnie (Gal 2,6).

A pogányból lett keresztények előreláthatóan nem sokat fognak érteni a tárgyalásból. Újra és újra meg kell kérdezniük számos dolgot, ami a zsidók számára magától értetődő. A zsinatnak tehát először is sok kérdést tisztázni kell a pogányból lett keresztények számára. Nem magasröptű teológiai dolgo-

kat, hanem teljesen gyakorlati tennivalókat (az étkezésre vonatkozó törvény, a körülmetélés, a Tóra mint Törvénykönyv, stb.) Títusz szívvel-lélekkel keresztény. Szeretné, ha ez sok pogány számára lehetővé válna. Ezért annak örülne, ha minél kevesebb akadályt állítanának azok elé, akik kereszténnyé akarnak lenni. Óv attól, hogy a kihirdetés magasröptű teológiai fejtegetéssé váljon, amit senki sem ért. A keresztény felvétele sokkal egyszerűbb dolog, nem kell hozzá túl sokat magyarázkodni.

b/ Ráhangelődés a pogányból lett keresztények szerepére

A körülményekből adódóan a pogányokból lett keresztények bemutatkozása valószínűleg nem diadalmenet. Ők állnak a viták keresztültüzében, melynek során az »írastudók« (a farizeusok és a farizeusi műveltségű Pál) és a »tekintélyesek« (Péter és Jakab) viszik majd a szót. A csoport vezetője tehát eleve erre a nehéz helyzetre készüljön. Az egyházi testületek sem tudnak szabadulni attól a kísértéstől, hogy szívesebben beszélnek az érintettől, mint az érintettel. (Ha a résztvevők, miközben a zsinati ülés megnyílik, gyakran szóba állnak a kiszolgáltatottakkal, a képtelennel és a jelentéktelennel, máris észlelhető valami javulás).

c/ Títusz a napirendi pontokhoz

I. Valószínű, hogy a farizeusok köre mindjárt az ülés elején követelni fogja a körülmetéletlenek eltávolítását a zsinatról. A pogányságból származó keresztények viszon hamar megérik ezt, és óvást emelnek az ellen, hogy a körülmetélés kérdésében nélkülük hozzanak döntést.

II. Títusz esetleg elmondhatja, hogy a pogányok hogyan gondolkodnak Istenről. Ebben a kérdésben ő illetékes. De az is lehet, hogy kényelmetlen volna erről beszélnie. Talán nem is fogja senki faggatni őt erről, mert ez aligha vinné előbbre az ügyet.

III. Títusz nem tud mit kezdeni a törvénnyel. Szívesen olvassa a Szentírást, de őt a törvény sehová se vezet. Jézus az életével megmutatta, hogy mit jelent a »törvény szerint élni«.

IV. Az asztalközösség Títusz számára nem jelent semmi problémát. Igen meglepi viszont, hogy a keresztények kölcsönösen kizárhatják egymást az étkezésből.

V. Títusz csakis a törvénytől szabad misszió mellett tud síkraszállni, ahogyan Pál eddigi munkássága során látta. Minden szabályozás csak árthat a misszióknak. A saját életében tapasztalta meg ennek előnyét, hiszen, ő is így szabadult meg korábbi pogány életétől.

6. NAPIREND

1. Pont: Testvérünk, Pál tudósít bennünket a ciprusi, a frígiai és a pamfíliai missziós útjáról.

2. Pont: Testvérünk, Barnabás (a szíriai Antióchiából) tudósít bennünket a közösségében történt zavaró eseményekről, amelyet a megbízás nélkül ott tartó zsidó testvérek idéztek elő.

3. Pont: A törvény érvényessége a nem-zsidók számára

I. Indítvány: Az egész törvény érvényes a nem-zsidók számára: mindannyian prozeliták lesznek.

II. Indítvány: A nem-zsidók számára csak a fontosabb parancsok kötelezők: az áldozati hús, a vér, a fojtott állatok fogyasztása és az erkölcstelenség kerülése.

III. Indítvány: A nem-zsidók elismerik a Szentírást, de nincsenek a törvény betartására kötelezve.

4. Pont: Az asztalközösség kérdése zsidó és nem-zsidó testvérek és nők között.

I. Indítvány: Zsidó és nem-zsidó közt az asztalközösség lehetetlen.

II. Indítvány: Minden nem-zsidónak, aki elismeri az Urat, igazi zsidóvá kell válnia.

III. Indítvány: A nem-zsidók elismerik a zsidók elsőbbségét. Tehát az asztalközösség előfeltétele, hogy a nem-zsidók tekintettel vannak a zsidó tisztasági előírásokra.

IV. Indítvány: A zsidók és a nem-zsidók egyenjogúak. Az étkezés módját mindenkor a vendéglátó közösség gyakorlata határozza meg.

V. Indítvány: A tisztasági előírásoknak nincs többé jelentősége a keresztény közösségekben. Az asztalközösség nem vet fel semmiféle problémát. A zsidó-keresztények döntsenek: zsidók akarnak lenni vagy keresztények.

5. Pont: A továbbiakban hogyan kell végezni a missziós munkát?

I. Indítvány: A zsidóságban eddig szokásos prozelitizmus gyakorlata szerint.

II. Indítvány: Teljes szabadság a misszióban, a törvény ígája nélkül.

7. INFORMÁCIÓS LAP

A vallási közösségeknek és így a zsidóságnak is, különösen ha szórványban élt, alapvető törekvése az elkülönülés. Ebben fontos szerepet játszik a vallási-rituális tisztaság és szentség követelménye. Ezek az előírások korlátok közé szorítják a nem-zsidókkal való érintkezést. A zsidóknak a nem-zsidókkal minden asztalközösség tiltott. Ez az elkülönülés megóvjá őket az idegen vallások befolyásától, a különállás jele az isteni kiválasztottságuknak és egyben hitvallás is.

Tisztátalanná érintés útján válik az ember, tehát a tisztátalan személyeken kívül a tisztátalan tárgyak érintésétől is tartózkodni kell. A tisztátalanságtól meghatározott eljárással lehet megszabadulni (»megtisztulni«), hogy a közönséges vagy a szent dolgokat újra érinthesse az ember. Tisztátalanná tehetnek különböző folyadékok (testnedvek), de tisztátalanná tesznek a testi hibák (vakság, süketség, bénaság), a bőrbetegségek (pl. a kiütés), valamint a nemi étellel kapcsolatos dolgok (pollúció, menstruáció, együttválás, szülés).

A tiszta állatokat – amelyeket áldozatként is be lehet mutatni – szigorúan meg kell különböztetni a tisztátalanoktól, melyeknek a fogyasztása tilos, és amelyeket áldozatul sem szabad felajánlani. A megtisztulás elősorban »élő« - tehát nem állott - vízzel történik. Az élő vízben való lemosás mértéke a tisztátalanság mértéke szerint változik a kézmosástól a fürdésig (alámerülés). Ez utóbbi végzéséhez külön létesítmények voltak, melyekben legalább 800 liter víznek kellett lennie (pl. Masszádában, Jerikóban, Kumránban, Korazinban, Kirbet-Sémában és más helyeken). Az evőeszközöket és főzőedényeket is »élő« vízzel tisztították.

Ha valaki zsidóvá akart lenni, nyilatkozatot kellett tennie egy rabbinikus bíróság előtt, és alá kellett vetnie magát a prozelitakeresztségnek (beavató fürdésnek) és a körülmelésnek. Ezáltal – némi megszorítással – zsidóvá vált, ám csak a harmadik generáció után kapott a zsidókkal azonos jogokat a közösségben. A zsidó álláspont, hogy JHWH az egyetlen és egyetlen Isten, alapvetően missziós feladatot is jelentett, mert a történelem célja, hogy Istent minden nép elismerje. A nem-zsidókból való prozelitaszerezést a felsőbbség gyakran akadályozta. Bizalmatlanok voltak a megtérni akarókkal szemben, mert az üldözések idején rossz tapasztalatokat szereztek velük kapcsolatban. Zsidó és nem-zsidó között a keveredés alapvetően tilos volt. A nem-zsidó partnernek zsidóvá kellett lennie ahhoz, hogy összeházasondassanak.

8. Ének: Békeesség legyen velünk

D.) Óravázlat

<i>Feladat</i>	<i>Módszer</i>	<i>Eszközök, időtartam</i>
1. Ének: Békeesség legyen velünk (Énekelj az Úrnak c. dalgyűjtemény)	Bevezetés 8. 80.o.	8. kotta 10 perc
2. Az apostoli zsinat eljátszásához öt frakciót vagy csoportot kell kialakítanunk: - A »farizeus-csoport«: ők azt az álláspontot képviselik, hogy minden keresztény számára kötelező a körülmetélés (vö. Csel 15,5), ld. Bevezetés 1. - A »Pál-csoport«: ők a törvénytől mentes pogánymissziót képviselik, és beszámolnak az ottani jó tapasztalatokról (1. missziós út: Csel 13,4- 14,28). Ld. Bevezetés 2. - A »Péter-csoport«: ők képviselik Jézus tanítványait, akik egyfelől még személyesen ismerték a Mestert, másfelől most részben teljesen új kihívásokkal szembesülnek (vö. »Pogányok Pünkösdje«, Csel 10,2-11,18), ld. Bevezetés 3. - A »Jakab-csoport«: ők képviselik a jeruzsálemi zsidókeresztény »ős-közösségben« a tekintélyt, akiknek közvetíteni kell a »törvénytől mentes pogánymisszió« viszályában, ld. Bevezetés 4. - A »Títusz-csoport«: közöttük találhatók a pogánykeresztények, akik keveset vagy egyáltalán semmit sem jelent a zsidó törvény, és a létükért küzdenek, ld. Bevezetés 5.	kiscsoportos munka	a csoportok külön-külön megkapják a számukra szükséges segédanyagot a felkészüléshez, a Napirendet és az Információs lapot, mindenki, 30 perc
Minden csoport kialakítja a maga teológiai álláspontját és felkészül az »Apostoli zsinatra«.		

3. A felkészülés után a különböző csoportok összegyülekeznek az »Apostoli zsinatra«. Az ülés a Napirend (ld. Bevezetés 6.) szerint zajlik. Minden csoport lehetőséget kap, hogy megtehesse az indítványait, a véleménynyilvánítás után mindig szavaznak.
- A tanácsteremben összegyűlnek a csoportok. Jakab vezeti az ülést a napirend szerint. Az ülés kimenetele elvileg nyitott: a játéknak nem az a célja, hogy az egykori »történelmi« eseményt újra lejátszunk, hanem hogy az álláspontok világosabbá váljanak, és hogy az egyes frakciók átéljék hitbeli döntésük komolyságát.
- a »tanácsterem« kialakítása, névkártyák, menóra (hétágu gyertyatartó), Jakab számára imakendő, a farizeusoknak fejfedő
60 perc
4. Kiértékelés csoportbeszélgetés 15 perc
- Fontos, hogy az ülés végén kiértékeljük a gyűlés lefolyását.
5. Befejező ima, ének kotta, menóra
5 perc

A Szent Jeromos Bibliatársulat budapesti Központjában „**Élő lge**“ címmel **bibliaiskola** működik hitoktatók és érdeklődők részvételével. Az órákat októbertől májusig minden hónap első hétfőjén du. 5-7-ig tartjuk. A kidolgozott anyagot folyamatosan közreadjuk a Jeromos füzetek állandó mellékleteként. Jelen füzetünk a huszadik óra anyagát tartalmazza.

A sorozatot szeretettel ajánljuk füzetünk Olvasóinak figyelmébe, abban a reményben, hogy sok aktív lelképásztor és hitoktató számára segítséget fog jelenteni.

Budapest, 1997. Advent.

Szeretettel: Gelly Anna és Vágvölgyi Éva óravezetők
Tarjányi Béla szakmai vezető

Gyürki László

A magyar bibliafordítások története (4)

Folytatás

9. A Trentói Zsinat utáni katolikus bibliafordítások

A reformáció ellensúlyozására történő újjászerveződés a déltiroli Trento (Trident) városába összehívott zsinattal indult el. Az 1542-ben összehívott zsinat határozatait 1564. január 26-án hirdette ki IV. Pius pápa. Ekkor alakult ki az 1962-ig, a II. Vatikáni zsinatig érvényes liturgikus rend. A zsinat fegyelmi jellegű határozatot hozott, amikor kijelentette, hogy a vitában, előadásban, hitszónoklatokban használható hivatalos szöveg a Vulgata. A határozatban nincs szó arról, hogy a Vulgata minden részletében és terjedelmében kifogástalan volna, vagy éppen tévedéstől mentes lenne. Csak azért rendeli a hitviták és előadások számára alapvető szövegül, mert senkit sem tanít tévedésre, sőt a hit és erkölcs dolgában tévedéstől mentes. Nem arról van szó, amit Nemeskürty István így foglal össze: »Ez a zsinat határozott úgy, hogy az anyanyelvű Biblia-fordítások csak a Szent Jeromos-féle Vulgata-fordítás latin szövegén alapulhatnak.« Ez ellen maga a Divino afflante Spiritu kezdetű pápai körlevél tiltakozik: »Senki se gondolja, hogy az eredeti szövegek használata a kritikai eljárások igénybevételével a legkisebb mértékben is ellenkezik azzal, amit a Trentói Zsinat oly bölcsen állapított meg a latin Vulgátával kapcsolatban. Mert a zsinati atyák, mint arról a zsinat története tanuskodik, nemcsak nem helyezkedtek szembe az eredeti szövegekkel, hanem kifejezetten kérték a pápát, ... hogy a latin Vulgata kiadáson kívül, Isten szentegyházának, saját munkájából kifolyóan, legyen lehetően javított görög és héber kódexe. Az akkori idők nehézségei és egyéb akadályok következtében nem lehetett teljesen megfelelni a kívánságnak.« (XII. Pius pápa körleveléből).

Most lássuk a katolikus Biblia-fordításokat!

Telegdi Miklós fordítástöredékei

Nem tudjuk, hogy milyen magyar Biblia-fordítást használtak a magyar katolikus papok. Biblia-fordítást használt-e Telegdi Miklós (1536-1586), a magyarországi reformáció első nagy ellenfele. Mezőtelegden született, Krakkóban tanult, majd esztergomi kanonok, 1579-től pedig pécsi püspök. Püspöki székét nem foglalhatta el, hanem Nagyszombatban lakott. Belátta, hogy a protestantizmussal csak úgy veheti fel a versenyt, ha ellenfelei fegyveréhez nyúl, könyvre könyvvel felel. Amint a protestánsok nyomdákat állítottak fel, úgy vette kezébe ő is a Nagyszombatban működő nyomdát.

Háromkötetes prédikációs könyve: »Az evangéliumok magyarázattya« (1577), továbbá a »Felelete« Bornemissza Péter »Fejtegetésére« tele vannak szentírási idézetekkel. Ezeket az idézeteket aligha közölte hevenyészett fordításban, hanem vagy kéziratos, vagy nyomtatott magyar Bibliákból merítette. Akad könyvében kétféleképpen szereplő szöveg is, amely két forrásra utal.

Itt kell megemlíteni a Pázmány Prédikációiban előforduló megjegyzést is: »Láttam nem egyféle magyar és német Ujtestamentumot és Ótestamentumnak sok könyveit, melyeket Luther születése előtt fordítottak.« Egyébként Pázmány sem fordította hevenyészve bibliaidézeteit, hanem ő is kéziratos, vagy nyomtatott Biblia-fordítást használhatott.

Káldi is hivatkozik a reformáció előtti magyar kéziratos fordításokra: Hitelre méltó ember mondotta, hogy látta az írott magyar Bibliának nagyobb részét, mely kétszáz esztendő előtt fordítottatott. Az első teljes katolikus Biblia-fordítás Káldi György nevéhez fűződik.

Káldi György

*Szent Biblia
az egész kereszténységben bévött
régí deák bötüből magyarra fordította
a Jézus alatt vitézkeő társaságbeli
nagyszombati Káldi György pap
(Bécs 1626)*

Káldi György protestáns családból származott. Ősei a Vas megyei Káld községben éltek. Működését világi papként kezdte, majd kanonoki javadalmát cserélte fel az egyszerű jezsuita rendtagsággal. Kezdet-

ben ő is Erdélyben tevékenykedett, de Bocskay támadásakor menekülnie kellett. Ezután hosszú külföldi tartózkodás következett Káldi számára, s csak ezután tért újra vissza.

Bibliafordítását Erdélyben kezdte el 1607. március 25-én. A »Szent Biblia« megjelenésére azonban csak két évtized múltán került sor Bécsben 1626-ban.

Káldi fordításának előzménye: Szántó Arator István fordítása

A kutatók kezdettől fogva töredékes nyomokra és a jezsuita rend hagyományára támaszkodva állítják, hogy a katolikus bibliafordítás első elkészítője Szántó Arator István volt. Devecserben született 1540-ben, és 1612. július 3-án Olmützben halt meg. Az ő munkáját részben átvette, részben folytatta a harminckét évvel fiatalabb rendtárs Káldi György.

Szántó István levelezéséből 1574-től kezdve kísérhető nyomon a szentírásfordítás gondolata. Szántó egyetlen ráánkmaradt munkája a »Refutatio Alcorani« kéziratá elején befejezett szentírásfordításról emlékezik meg. Ebből világos, hogy a szentírásfordítás Znióváralján készült. Levelezéséből tudjuk, hogy 1599. február 13-án a rendfőnök Rómából felszólítja Szántót, hogy a bibliafordítás kiadása ügyében tárgyaljon a bécsi tartományfőnökkel. 1605-ben Bocskay hajdúi és a törökök feldúlták a znióváraljai jezsuita rendházat és a romok között vesztett Szántó negyvenévi munkája. Ebből a mondatból a kutatók azt a következtetést vonták le, hogy a romok között a szentírásfordítás is elpusztult, és Szántó Olmützben hatvanöt éves korában előlről kezdte a fordítást, és 1612-ben az Újszövetség fordítása közben érte a halál. Eről viszont az ismertetett források nem szólnak.

Holl Béla, Adalékok a Káldy Biblia történetéhez c. tanulmányában kimutatta, hogy Káldi oly gyorsan dolgozott, hogy munkája csak másoló tevékenység volt (pl. másfél hónap alatt az egész Újszövetség elkészült). Az első könyv befejezésétől egy év és öt hónap telt el, és Káldi elkészült a reánk maradt teljes kézirattal. Ezen idő alatt többször kellett Káldinak helyet változtatnia a háborús támadások miatt, ezért munkája nem fordítás, hanem másolás. Káldi a szentírásfordítás szövegét kétszer is lemásolta, és a másolatokat gondosan átvizsgálta. Egészen kézenfekvő, hogy a másolás alapjául Szántó István fordítása szolgált, amelyhez 1604-ben jutott hozzá. A znióváraljai kolostor pusztulásakor Káldi már Erdélyben volt, nekilátott a másolásnak és javításnak.

Egy év múlva Olmützben együtt volt már Szántó Istvánnal, és a másolás hátralevő részét vele egy fedél alatt fejezte be. A rendi névtárból ismeretes, hogy a magyar szentírásfordítás Szántó halála évében már cenzorok kezében volt. Káldi tehát munkatársként szerepelt a közvélemény előtt, majd Szántó halála után annak szellemi örököse. A szerzői érdemet ez a kor és maga a rendi munkafegyelem is más szemmel tekintette, mint mi. Ezen kívül Szántó halála után tizennégy év telt el a nyomtatott bibliafordítás megjelenéséig. Ezalatt az eredeti fordító érdemeit, úgy látszik, a kiadás körüli munkálatok háttérbe szorították.

Az idézett tanulmány alapján illő megadni a tiszteletet Szántó Arató Istvánnak, aki Károlyival egyidőben elkészítette a teljes bibliafordítást, de nem érthette meg munkája kinyomtatását.

Káldi György fordítását így jellemzi Nemeskürty István: »Káldi György fordítása gondosan csiszolt, gördülékeny munka. Károlyi Gáspár és méginkább Pesti Gábor fordítása többnyire szebb, erőteljesebb, zamatosabb, de Káldi gördülékenysége már az újkor gondolkodásának hangulatát idézi. A mai olvasóhoz talán ez a fordítás kerül – értelmezés tekintetében – legközelebb.«

Káldi kiadásának érdekessége, hogy a kinyomtatásához Bethlen Gábor, a református erdélyi fejedelem is hozzájárult. Ez a mű tehát a katolikus Pázmány Péter érsek, főkancellár és Bethlen Gábor református erdélyi fejedelem közös költségén látott napvilágot.

Káldi Szent Bibliáját újranyomtatták 1732-ben, majd 1782-ben. Káldi György fordítását 1626-tól mintegy 200 évig használta változatlanul a katolikus egyház. 1790 körül azonban a primás azzal a kérdéssel foglalkozik, hogy Káldi bibliafordítását javítani kell-e, vagy inkább új fordítás volna-e megfelelőbb. A pozsonyi zsinat 1822-ben a fordítás átdolgozását határozta el. Ez a revízió kisebb részletmunkákkal kezdődött el: Végh István, Guzmics Izidor fordítottak is Káldi nyomán részleteket a Bibliából.

A teljes Biblia revízióját Szepesy Ignác pécsi püspök felügyelete alatt végezték el többen. Ez a munka hat kötetben jelent meg Pozsonyban. Káldi régiességén nem sokat segített, s talán ehhez járult a bő terjedelem is, ami miatt nem vált közkeletűvé (1834-1835). A Szepesy-féle átdolgozást újabb átdolgozás követte: Szabó József esztergomi áldozópap átdolgozása 1851-ben jelent meg.

Tárkányi Béla Szepesy revízióját is figyelembe véve javította ki Káldi fordítását. Nyelvének simasága, költői hajlékonysága jellemzi. Káldi-Tárkányi fordításnak is nevezik. Háromszor is megjelent (1862-65-ban, 1892-ben és 1915-16-ban).

Folytatjuk.

Nagy József

Hong Kong-i útinapló (4)

Élménybeszámoló a Katolikus Bibliaszövetség
VI. világkongresszusáról. *Folytatás*

Párizs, 1996. július 14, reggel fél nyolc

Egyáltalán nem gondoltam volna arra induláskor, hogy ebbe a Hong Kong-i útinaplóba Párizst is bele kell vennem, de Isten útjai lám, mennyire érdekesek... Frankfurt helyett Párizson keresztül megyek vissza Bukarestbe. Majd visszatérek erre a kalandra, mert sok egyébbel elmaradtam még a beszámolómban.

A találkozó utolsó másfél napjáról most már csak röviden írok, egyet-mást emlékezetből itt, a repülőtéren, mert papírjaim jelentős része a csomagban van, amit most a légitársaság alkalmazottjai kezelnek. Három lényeges eseményt emelek ki az adminisztratív ügyeken túl.

Az első az új elnök, Wilhelm Egger püspök beköszöntő beszéde. Nagyon megnyerte a jelenlevők szimpátiáját. Érzik, hogy mélyen szereti a Biblia ügyét. Mindenképpen nyert vele a Bibliaszövetség, lehet érezni ezt már küldetése elején. Hangsúlyozta, hogy készítsünk programot, és ennek keretében arra neveljük a híveket, hogy tudatosan olvassák a Szentírást. A találkozóznak mindhárom hivatalos nyelven beszélt: angolul, spanyolul és franciául is, jóllehet származására nézve német, a dél-tiroli Brixen város püspöke, és így, mint olasz állampolgár, hivatalból kell beszélnie az olasz nyelvet is.

A zárószentmisét is ő celebrálta, és ez a második lényeges esemény, amiről szeretnék írni. Igazán élő, Ige-központú szentmise volt, melyben imádsággá kovácsolódott mindaz, ami másfél héten át az egyes vidékek sajátosságaként bemutatásra került a találkozó során a biblikus lelkipásztorkodásból: az evangéliumos könyv dicsőítése ázsiai módra, adományok felajánlása latin-amerikaiasan, gregorián dallamra énekelt Miatyánk, illetve pantomim vonások a békecsókban az európaiak szervezésé-

ben, mise végén afrikai örömtánc, stb. Amikor mindennek vége volt, egy óriási tortát taszítottak be szekéren, rajta a találkozó jelvényével, hogy az új elnök szelje meg, és azután a szakácsok minden egyes résztvevőnek tálaltak belőle az ünnepi vacsorán.

Este következett a harmadik lényeges esemény: a nemzetközi ünnepi est. Minden vidékről jelentkeztek szereplők, és így a szórakozás szintjén volt részünk világegyház-élményben. Talán a tizenegynapos lassú megfáradásnak tudható be, hogy nem figyeltünk eléggé egymásra, túl nagy volt a zaj, de a végén teljesen feloldotta a hangulatot a tánc, melyet a latin-amerikaiak zenéjére táncoltunk mindannyian.

Elfelejtettem mondani, hogy az utolsó nap programjának irányítója a szövetség újonnan megválasztott »miniszterelnöke« volt, aki a svájci felelős. Hivatalosan is ő zárta be a közgyűlést. Az utolsó percekben gondoltam át, hogy úgy néz ki, teljesen német kezekbe került a vezetés: az elnök német, a »miniszterelnök« német, és német származású a Szövetség titkára is.

Tizenkettedikén és tizenharmadikán szerencsés módon a várossal ismerkedhettünk meg személyesen, egészen belülről. Egyenesen a központba vittek bennünket egy Caritas-szállodába, és ki-ki járkálhatott kénye-kedvére a városban, amíg a repülője indult. Nekem másfél nap adatott erre. Élményeim nem változtak ahhoz viszonyítva, amit első nap a megérkezéskor nyertem a városról. Csak több mindent láthattam és tapasztalhattam a belefáradásig ott, a központban: a Hong-Kong-i élet lüktetését. Készítettem is mintegy húsz fényképfelvételt ezen idő alatt.

Este, amikor kimentünk a repülőtérré a román kollégával, izgalmas meglepetés fogadott bennünket. Jóllehet előre jelezték a szervezők a találkozón, hogy milyen járattal indulunk vissza, a légitársaság a járat túlterheltsége miatt kifejejtett minket a helyfoglaláskor. Ezért megkértek, vállaljuk a fáradságot, hogy egy másik járattal Frankfurt helyett Párizson keresztül térjünk vissza egy óra késéssel Bukarestbe.

Felszálláskor utoljára vettem még néhány lélegzetnyit a vidék forró, nedves levegőjéből, és a tizenhárom órás út után első osztályon (mert a tévedés okából itt biztosítottak számunkra

helyet e járaton) kényelmesen utazva ma reggelre megérkeztünk Párizsba.

Pár órát még várnunk kell a repülőre Bukarest felé, és remélem, hogy Isten hazasegít. De azért már itt is otthon érzem valamennyire magam, mert az én kontinensemen vagyok, európai levegőt szívak, légkondicionálás nélkül, habár még eléggé nyugati, luxus-kiadásban.

Bukarest-Brassó, 1996. július 14, délután hat óra

Utazom a vonaton haza Fehérvárra. Véget ért a Hong Kong-i kaland.

Hála Istennek, szerencsésen földet értünk Bukarestben. Volt ugyan még Párizsban egy kis kalandunk reggel, ugyanis alig akartak felengedni a repülőre, ami nekünk jó fél órás bizonytalankodást, rettegést jelentett, de végül bebizonyosodott előttem, hogy az egész csak Istennek egy trükkje volt, hadd lásd, hogyan tudok igent mondani szeretetére a fájdalomban.

Olyan hamar szétváltunk egymástól a iasi-i rektorral, hogy nem is volt alkalmunk elbeszélgetni arról, kinek mit jelentett ez az út, úgyhogy most egyedül ülök itt a vonatban, és ezen gondolkodom.

Isten kegyelmi időszaka volt számomra mindenképpen ez a két hetes, közel huszonötezer kilométeres kiruccanás. Habár látszatra a közgyűlésnek, mint világegyházi eseménynek csak nagyon távoli rezdülései jutnak el hozzánk, fontos volt mégis ott lennem, ugyanis mindaz, amit tapasztaltam, személyemen keresztül megtestesülhet, valósággá válhat helyi egyházunkban.

Ha eddig úgy tűnt számomra, hogy az egész Bibliaszövetség csak intézményes struktúra és eléggé jelentéktelen, olyan értelemben, hogy nem nagy visszhangja van a világegyházban, most az emberekkel és az egész intézménnyel való találkozás nyomán megértettem, hogy fajsúlyban igen jelentős. És apostoli lelketű tagokra, munkatársakra van szükség ahhoz, hogy jelentőséget szerezünk neki, amint az megilleti. Mi másra épülhet ugyanis az egyház, helyi egyházunk, az egyházi közösség, ha nem Isten Igéjére, mi másban találhatunk megújulási lehe-

tőséget mi is, ha nem az Igében, mely az alapja egyházi életünknek. Mély ösztönzést jelentett számomra ez a két hét arra, hogy lelkipásztorkodásra, az egyház szolgálatára hivatott energiámat ebben az irányban kamatoztassam, annál is inkább, mert a főpásztor döntése nyomán ezt az igát akasztotta most már nyakamba az Úr. Kevésbé látványos ez az apostolkodás a lelkipásztorkodás többi területeihez viszonyítva, de annál fontosabb, hosszú távon több sikert ígérő, mert alapozási, alapmegerősítési munkát jelent.

Jó volt találkozni a többi képviselővel, végigtárgyalni velük közös gondjainkat, sajátos problémáinkat, megérteni, hogy ők is emberek, az ő malmaik is lassan örölnek, és vállalni így nyomukban még tudatosabban, még elkötelezettebben Isten műve építésének lassú munkáját. Megerősítettek ezek a találkozások a bizonyosságban, hogy ha nálunk még jelentéktelen is, a biblikus apostolkodás ügye az egyházban igen jelentős, alapvető karizma, és előbb-utóbb nálunk is teret fog hódítani, mert szent ügyről, Isten Igéjének ügyéről van szó. Remélem, hogy futja majd mindebből számomra több, lelkesebb, hatékonyabb tevékenységre erdélyi magyar katolikusaink körében.

Bandukol lassan felfelé a vonat a Prahova völgyén. Szülőföldem, Erdély felé, magyar népem felé tartok e nagy út után. A szamariai asszony képe idéződik fel szemem előtt, amint Jákob kútjánál otthagyja korszóját és viszi övéinek a Jézussal való találkozás örömét, mint élő forrást. Elcsendesedem. Engedek a gondolattal való játszadozásnak: vajon e két hét mennyi új fájdalmat és örömet, mennyi új gyümölcsöt fog majd hozni számomra az Igével történő apostolkodásban... *Vége.*

Olofsson Placid OSB

Lágerélet és Szentírás (3)

Előadás a Bibliaközpontban, 1996. máj. Folytatás

A négy életszabály – A mi feladatunk az volt, hogy túléljük ezt a nyomorúságot. Töretlen emberséggel kellett túlélnünk. Erről rengeteget beszéltünk, és ha társaim másról akartak beszélni, én mindig visszatértem erre. Ez volt az én feladatom, hogy tartsam bennük a lelket. A rengeteg beszélgetés során négy szabályt foglaltunk össze. Ezt a négy szabályt el kell mondanom először, aztán majd visszatérünk a Szentíráshoz. Az volt az érdekes, hogy amikor az Úristen odaküldte nekünk az Újszövetségi szentírást, akkor ebben – az Úr Jézus tanításában – megtaláltuk ezeknek a szabályoknak az alapját. Ez nagyon érdekes volt. Erre azonban csak akkor tudok rátérni, ha elmondom ezt a négy szabályt, amit mi számtalan beszélgetés kapcsán megalkottunk. Miközben az egyik lágerből újra és újra átküldtek egy másikba, a másikkól a harmadikba, nagyon sokakkal találkoztunk, és mi ezt mindig újra fölvetettük, rengetegszer beszélgettünk róla pro és contra.

Az első szabály: a szenvedést nem szabad dramatizálni, mert attól mindig gyengébb lesz az ember. Tehát, ha valaki reggeltől estig panaszkodik, reggeltől estig elégedetlenkedik, reggeltől estig siránkozik, az csak gyengébb lesz. Mindig gyengébb lesz. (Zárójelben mondom: ez a mai Magyarországra is vonatkozik ám! Ránk is vonatkozik, nemcsak ott...) A szenvedést nem szabad másként felfogni. Hozzá kell tennem azt is, hogy ezek nem vallásos emberek voltak, és nem apácánövendékek. Voltak ott még nyilas tömeggyilkosok is, és akik a kommunizmus ellenségei voltak, azok is össze voltak szépen gyűjtve. Nem hivatkozhattam tehát kifejezetten az Úr Jézus tanítására, az Isten szeretetére és az emberszeretetre! Nem erről elmélkedtem velük: az életből kellett ezekre a szabályokra szert tenni, például arra, hogy nem szabad a szenvedést dramatizálni, inkább bagatellizálni kell. Egyszerűen csak arról van szó: ezt a szenvedést mások is kibírták már itt a GULÁGon, a lágerben, százan, ezren, százezren; én sem vagyok silányabb, én is kibírom. Ez volt az első szabály.

Itt azért hadd meséljem el, hogy ehhez a szabályhoz én még hozzáfűztem azt, amit az osztályfőnökömtől tanultam. Bencés diák voltam Budapesten, az osztályfőnököm öt esztendőn keresztül Szunyogh Xavér Ferenc volt. Xavér bácsi neve talán egypárak számára ismerős. Otőle hallottam a következőt: Gyakran össze szoktuk keverni a Mt 6,10-et a Mt 26,43-mal. A görög szövegben pontosan ugyanaz áll mindkét helyen: »Legyen meg a Te akarodod!« De a situáció egészen más. A Mt 26-ban

az Olajfák hegyén, az Úr Jézus haláltusájában hangzik el, a Mt 6-ban pedig két és fél esztendővel előtte, amikor az apostolok megkérik Jézust, hogy tanítsa meg őket imádkozni. Akkor az Úr Jézus nagyon érdekesen felsorol nekik hét kérést. Tessék csak megfigyelni: a Miatyánkban hét kérés van. Azt, hogy miért hét, tudjuk, hisz ez a teljességnek a száma stb., ez most nem érdekes. A Miatyánkban az egyik kérés az, hogy »szenteltessek meg a Te neved«, a másik az, hogy »jöjjön el a Te országod«, stb., mindez rendben is van. De azt, hogy »legyen meg a Te akaratod«, miért kell úgy fölfognunk, hogy az Úr Isten akaratát mindig ellenkezik az én akaratommal? És mivel neki egy pár számmal nagyobb kalapja van, egy kicsit hatalmasabb, mint én, hát nekem bele kell nyüglődnöm az Ő akaratába. Legyen meg a Te akaratod! Ugye, így szoktuk ezt gondolni? Kicsit gúnyosan mondtam ezt most, ne haragudjanak! Erre Xavér bácsi azt mondta, hogy amikor Jézus két évvel a Getszemáni kertben, az Olajfák hegyén való haláltusája előtt Isten akaratáról beszélt, nos, akkor miről is volt szó? Akkor még nem a haláltusáról. Isten azért küldte a földre egy szülött Fiát, hogy bennünket üdvözítsen. A mennyei Atyának üdvözítő akaratát volt, s a Miatyánkban mi ezt az üdvözítő akaratot kérjük, hogy legyen meg mibennünk is az ő üdvözítő akaratát.

Mi ott a lágerben nem úgy akartuk imádkozni a Miatyánkot, hogy nekünk ebbe a helyzetbe bele kell törődnünk, mit tudunk tenni, ott van a négy őrtorony a golyószórókkal, ide kerültünk, az Úr Isten nem törődött velünk, ez most az Ő akaratát, nekem ebbe bele kell nyüglődnöm. Nem! Az Úr Isten ebben a szituációban is valósítsa meg az Ő üdvözítő akaratát bennünk. – Ezt csak úgy mellékesen mondtam el, mert sokat jelentett, amikor az ember próbálta ezt a helyzetet úgy elfogadni, hogy »ebben a szenvedésben is üdvözíts engem, Uram!« Így már könnyebb volt a Miatyánkot is imádkozni! – Tehát az első szabály: nem szabad a szenvedést dramatizálni.

A második szabály: A szenvedés magától jön, azt senkinek nem kell keresni. Az életben az örömet kell keresni, az örömet, az apró örömet. És nekünk mindenképpen el kellett jutnunk oda, hogy igenis, abban a nyomorúságban, abban a kilátástalanságban is találjunk okot az öröme. Mert arról bizony gondoskodtak, hogy mi egy pillanatig se lehessünk biztosak: életben leszünk-e még holnap, le tudjuk-e valaha is tölteni a büntetünket? Engem azzal vigasztaltak, hogy igen, ha a tíz év elmúlik, lehetséges, hogy Szibériában még harminc kilométeres körzetben is szabadon fogok járni... Engem nem tett boldoggá ez a nagy vigasztalás, de ők mindent megtettek, hogy tönkre menjünk. Az aztán az Úr Istennek a humora, hogy én itt vagyok, a Szovjetunió meg tönkrement. Az Úr Istennek van humora, erről is tudok történeteket mondani, szédületeseket, de ezt majd máskor.

Folytatjuk.

OLVASÓINK KÉRDEZIK

A következő kérdésekre Rózsa Huba ószövetségi tanszékvezető professzor válaszol.

 Kérdés: Ter 6,3-ban Isten az emberek életkorát 120 évre korlátozza. Ezt követően mégis sok ennél idősebb emberről olvashatunk (Noé 950 év, Szem 500 év, Ábrahám 175 év stb.). Mivel magyarázhatjuk ezt?

Válasz: A kutatók már régen észrevették a bibliai őstörténet szövegében ezt az összefüggésnek ellentmondó adatot. A bibliai felfogásban a jelenlegi legmagasabb emberi életkor átlagosan 120 év, bár az üdv-történet egyes kiemelkedő emberei Isten kegyelméből hosszabb életet éltek, pl. Ábrahám. Az störténet szerint az életkor végső határa akkor messze kitolódott, Isten azonban büntetésként csökkenti 120 évre ezt a határt. Több bibliakutató úgy véli, hogy a 120 esztendő a mindent elpusztító vízözön eljöveteleig terjedő időszakot jelenti, amíg még az emberiség létezik. Másik magyarázat szerint az emberiség bűnös állapotáról szóló Ter 6,1-4 szakasz eredetileg független volt a vízözön elbeszélésétől, s benne az emberi élet végső határa 120 esztendő volt. Amikor szakaszt a vízözön elbeszélésébe helyezték az árvízkatasztrófát kiváltó emberi bűn ábrázolására, a 120 esztendőt nem harmonizálták a bibliai őstörténet többi adatával. Ez az utóbbi a valószínűbb magyarázat.

 Kérdés: Mit jelent a Ter 15,16-ban: "mivel az amoriták bűne még nem teljes"?

Válasz: Ez a megjegyzés Isten Ábráhámmal kötött szövetségénél hangzik el. Isten röviden bemutatja Ábrahámnak Izrael népének eljövendő sorsát, s abban a 400 éves egyiptomi szolgaságot is megjövendöli. Isten megítéli az egyiptomiakat, és Izrael népét kihozza a szolgaságból (Ter 15,13-14). Ezt egészíti ki a 16. vers "Csak a negyedik nemzedék tér ide vissza, mivel az amoriták bűne még nem teljes". A negyedik nemzedék 160 év, tekintve, hogy a bibliai felfogás szerint egy nemzedék 40 esztendő. A megjegyzés nem az egyiptomi kivonulásra vonatkozik, hanem vigasztaló ígéret a babiloni száműzetésből való

szabadulásra. A megjegyzés a babiloni száműzetés idejéből ered (ekkor került az elbeszélésbe), amikor még nem látszott a szabadulás lehetősége. A bibliai szerző Ábrahám történetével a korabeli embert akarja vigasztalni: Isten kihozza ket Babilonból, de még nem érkezett el az Is-

ten tervében meghatározott idő. Az amoriták Palesztina őslakói a bibliai hagyomány szerint, de valójában itt a babiloniakat jelenti, akiknek bűnét Isten megbünteti, és ez egyúttal Izrael szabadulását is jelenti.

 Kérdés: Melyik a katolikus Egyház kánoni Ószövetség-szövege: a (maszoréta) héber, vagy a (Septuaginta) görög? A kérdés természetesen csak a protokanonikus könyvekre vonatkozik. Van-e ebben a tekintetben eltérés a többi keresztény egyházakhoz képest?

Válasz: A kérdést helyesen úgy kellene fogalmazni, hogy melyik szövegtípus közelíti meg leginkább az Izrael és az Egyház által végérvényesnek tekintett (kánoni) szöveget. Mind a maszoréta, mind a Szeptuaginta szöveg csupán a végső szöveg egy változatát képviseli, ezért egyiket sem nevezhetjük ill. tekinthetjük kánoni szövegnek. Tudjuk, hogy a Szeptuaginta fordítása más típusú héber szövegből készült, mint a maszoréta héber szöveg. A qumráni szövegek sem mindig a maszoréta szövegtípust képviselik, hanem inkább a Septuagintához közelítenek. Ebből az is következik, hogy a Kr.e. III. és Kr.u. I. század vége között több szövegforma volt használatban a zsidóság körében. Mindez nem jelenti, hogy lényeges, főként hitbeli kérdésekben eltértek egymástól. Ma a keresztény egyházak általában a héber (maszoréta) szöveget tekintik a bibliamagyarzat és a népnyelvű fordítások alapjának, de adott esetben a maszoréta szöveget is javítják ill. kiegészítik más szövegtanúk, többek között a Septuaginta alapján, ha ez szükségesnek látszik, és úgy tűnik, hogy valamelyik szövegtanú jobban képviseli a kánoni formát, mint a maszoréta szöveg.

HÍREK, INFORMÁCIÓK

Biblikus professzorok értekezlete – A magyar katolikus biblikus tanárok október 23-án tartották őszi szakmai értekezletüket a Szent Jeromos Bibliatársulat budapesti központjában. Az értekezlet témája a monoteizmus volt. Rózsa Huba »A monoteizmus Izraelben«, Fodor György »A profetizmus jelenlősége a monoteizmus témájában«, Gyürki László pedig »A Sema Izrael életében« címmel tartott előadást. E szakmai értekezleteknek már hagyománya van: 1995 őszén tartották az elsőt, Rózsa Huba és Tarjánynyi Béla budapesti professzorok kezdeményezésére. Ekkor határozták el, hogy a továbbiakban évente két alkalommal tartanak szakmai megbeszélést. Egy-egy fontos téma állt mindig a megbeszélések középpontjában: Jézus feltámadása, a zsolttárok, az »új szövetség« és a példabeszédek szerepeltek az eddigi értekezleteken. Az előadásokat mindig élénk vita kísérte, és a téma szakirodalmát is ismertették a résztvevőkkel.

A következő szakmai értekezlet 1998. április 17-én lesz, témája: A megváltás gondolatának kibontakozása a biblikus hagyományban. gy.l. Új Ember, 1997. nov.30.

A világ bibliái Csongrádon – Szeptemberben Marosi I. Izidor ny. váci püspök nyitotta meg Csongrá-

don a Tisza Galériában azt a páratlan kiállítást, melyen számos, különleges példányát állították ki a Könyvek Könyvének, a Bibliának. A kiállítás létrehozása Retkes Illés tűzoltó-őrnagy és a Fülöp Atya alapítvány (Kiskunfélegyháza) érdeme, mely utóbbi többek között a keresztény alapokon nyugvó személységfejlesztést tűzte ki céljával. Keresztény Élet, 1997. szept. 21.

Az »Élet és Tudomány« arról tudósít, hogy izraeli régészek az egykori **Cezáreában** feltárták egy nagy épületegyüttes romjait; feltevések szerint Szent Pál ebben raboskodott 2 évig (Csel 23,22-26,32).

Élet és Tudomány, 38/1997

A világ 6000 nyelve közül ma már **2167 nyelven** olvashatjuk a Szentírást vagy annak részét. 1996-ban összesen közel 20 millió Biblia jutott az olvasók kezébe.

Linzer Bibelsaat, 1997. szept., 24.o.

A keleteurópai (volt szocialista) **országokban** a szűkös lehetőségekhez képest igen nagy a Biblia iránti érdeklődés. Ukrajnában egy kéthetes Biblia-tanfolyamra 700 fiatal jelentkezett. Romániában nagy áldozatok (pl. egésznapos utazások) árán is zsúfoltak a magyar nyelvű Biblia-ismereti tanfolyamok és a módszereket oktató szemináriumok. Varsóban több, mint 300 diák vesz részt hetente bibliaórán.

(KBF Wohltäterbrief, 1997.szept.)

VALLOMÁS

Mit jelent számomra az Ige?

Az egyetlen és biztosan nem változó igazságot!

Mivel gyermekkorom óta rendszeresen jártam hittanra és szentmisére, sok bibliai történetet ismertem mind az Ószövetségből, mind az Újszövetségből. Szívesen hallgattam ezeket, mégis sokáig úgy tekintettem rájuk, mint valami erkölcsi tanításra vagy törvényre, ami stabil támpont a jó és a rossz megkülönböztetéséhez, de a napi valósághoz nem sok köze van.

Már felnőtt voltam, amikor kaptam egy könyvet, amelyben egy fiatal ember írja le gyógyíthatatlan betegségéből való felépülését, szinte bibliai módon, az Úr Jézus gyógyító hatalmába vetett hittel. Ez a könyv rádöbentett arra, hogy addig csak értelemmel fogadtam el az Ige igazságait, de hittel nem. Nem mertem pusztán Isten ígéreteire hagyatkozni addig, amíg az a valóságban is láthatóvá nem vált. Rá kellett jönnöm arra is, hogy nem ismerem Istennek az embereknek tett ígéreteit, s bár örökösök vagyok Krisztusnak, nem ismerem azt a gazdag hagyatékot, amit Ő szerzett.

Ebben a több hónapon át tartó időszakban naponta 2-3 órát töltöttem a Szentírás olvasásával. Szerettem volna mindent megtudni arról, amit Isten önmagáról és üdvözítő terveiről kinyilatkoztatott. Ez az időszak jelentős változást idézett elő mind egyéni, mind családi életemben.

Megtapasztaltam, hogy a komolyan vett és hittel elfogadott Igék ma is teljesülnek, Isten ma is hűséges minden ígéretéhez. A Szentírás napi olvasmányommá vált. Amikor problémáinkat imádságban az Úr elé visszük – háláadással és dicsőítéssel –, sokszor az Igéből kapunk konkrét választ.

A családi bibliaolvasás a gyermekeink számára is kedvelt együttlét. Az olvasott és közösen megbeszélt történetek az egyik legkedveltebb könyvüké tették számukra a Bibliát.

»Mert jó a tanítás, amelyet adok néktek, az útmutatásom, csak el ne hagyjátok!...Őrizd meg szívedben a szavaimat, tartsd meg a parancsaimat és boldogan élsz!« (Péld 4,2,4)

Péter Judit

TÁRSULATUNK ÉLETÉBŐL

Bibliakiadásunk – Amint arról Tagtársainkat és Olvasóinkat már tájékoztattuk, a nyáron megjelent Társulatunk bibliakiadása, a Káldi-Neovulgáta Biblia. Első alkalommal valamivel több, mint 20.000 példány készült belőle. A kiadás anyagi feltételeit hazai jöteveink biztosították, valamint Kondor Lajos SVD atya (Fatima), a Kölni Főegyházmegye, az Osztrák Bibliatársulat, az ausztriai C & A divatcég és Wetzstein József klaretinus atya. Az ő segítségükkel volt lehetséges, hogy a bibliákat féláron (1000 Ft alatt) tudtuk a hazai egyházi közösségek számára biztosítani.

Ebből a kiadásból a németországi Klaretinus Rendtartomány mintegy 1000 darabot ajándékozott a Kaposvári egyházmegyének, az Osztrák Bibliatársulat (Österreichisches Kath. Bibelwerk, Klosterneuburg) támogatásával pedig 1600 db-ot a felvidéki, 2000 db-ot a kárpátaljai, 650 db-ot az erdélyi, 1350 db-ot pedig a vajdasági magyaroknak tudtunk eljuttatni.

A külföldre kivitt 6500 biblián túli készlet (kb. 15.000 db.) itthon néhány hét alatt elfogyott. A kisméretű, olcsó Bibliának nagyon sokan örültek. Néhány részlet a visszajelzésekből:

»Igazi, szívbeli öröm volt kézbevenni a Szent Jeromos Bibliatársulat egy-kötetes Szentírását. Eddig csak protestáns testvéreinknek volt könnyen kezelhető, zsebformátumú teljes Szentírásuk. Több évszázad után végre nekünk is van már szép kiadásunk a Könyvek Könyvéből. Minőségi papíron, tetszetős és jól olvasható betűtípussal és kétféle méretben is. A gondviselő Isten áldása legyen mindazokon, akik szorgalmazták megjelenését, akik a kiadásán bármilyen módon munkálkodtak, közreműködtek.

Ezt a kiadást már bárhol kézbe lehet venni: buszon, vonaton, magunkkal vihetjük utazásaink során, elfér táskánkban, oda tudjuk tenni szatyrunkba, bőröndünkbe, diplomata táskába, de felöltőnk nagyobbik zsebébe is belefér. Igazi kincssel ajándékoztak meg bennünket. Köszönet és hála érte. Amikor kézbe vesszük, mindenkor hálával kell gondolnunk azokra is, akik támogatták e szép kivitelű könyvet, elérhető áruvá tették. Így sok család, sok Szentírást olvasó keresztény ember gazdagodhat hitében és lélekben általa (...)

Köszönet a 'Vedd és olvasd' mellékletért is. Jó ötlet volt, hasznos melléklet!« (N.N. plébános, Pély)

»Nagy örömmel vettem kezembe a megküldött két Szentírást. Gratulálok, hogy kitartó munkád eredményeként megszületett.« (+ N. püspök)

»Hálásan megköszönöm az új Szentírást és szeretettel gratulálok hozzá. Nagyszerű, nagy örömet jelent számomra és sokak számára megjelentetése.« (+ N. püspök)

»Szeretném megköszönni azt a segítséget, amit a Szentírást új kiadásának a közreadásával kaptunk. A hitoktatók örömmel vették kézbe, hiszen méreténél fogva is praktikus számukra.

Ugyanakkor óriási segítséget jelent a Szentírást igen kedvező ára, hiszen így lehetővé válik, hogy a hitoktatók egyre több gyerekhez, fiatalhoz felnőtt-höz juttassák el az Evangélium üzenetét.

Különösen nagy jelentősége van ennek a lehetőségnek, hiszen a Kis Egyházak, szekták nagyon olcsón, sok esetben teljesen ingyenesen teszik ezt. Mivel nagy igény mutatkozik, remélem, hogy a későbbiekben is lesz lehetőségünk elérhető áron hozzájutni a Szentíráshoz.« (N.N. hitokt. felügyelő)

»Hálás köszönetünket fejezzük ki a Szent Jeromos Bibliatársulatnak és mindazoknak, akik áldozatos munkájukkal lehetővé tették, hogy az új, Káldi-Neovulgáta Szentírásfordítás megjelenhessen. Jó ízlelgetni szép maggyarságát, amely egyúttal az eddigi fordításoknál pontosabban és hűségesebben tükrözi az eredeti szöveget. Külön erénye a bevezetők és a lábjegyzetek, amelyek a modern bibliakutatás talaján álló, ugyanakkor egyszerű és mindenki számára közérthető gondolatokkal segítenek a bibliai szövegek pontosabb megértésében és a történeti háttér alaposabb megismerésében. Igazi újdonságként hat az új Biblia könnyű kezelhetősége és mobilitása, amely lehetővé teszi, hogy amolyan útitársként elkísérje olvasóját mindenhová, miként az emmauszi úton is csatlakozott a tanítványokhoz az örök isteni Ige.

A Jóisten áldását kérjük mindazokra, akik részt vettek ebben a nagy és felöllesztetjes munkában.« (6 paptestvér aláírása)

»Másfél nap telt el, miután hazaérkeztem [a 600 bibliával], és mihelyt papok tudomást szereznek a szállítmányról, ötvenes adagban szeretnének rendelni. Már legalább hat-hét ilyen esetem volt ezen rövid idő alatt is. Úgyhogy a hála szerintem Erdély katolikus maggyarságának hálája. És az a mód, ahogyan az emberek óhajtvák a bibliákat, olyan szomjúságot tükröz, mely engem is meghatott, és amelynek kielégítése ezek után még komolyabb megfontolást igényel.« (N.N. Gyulafehérvár)

»Ezúton szeretném Neked és munkatársaidnak megköszönni az új Szentírást. Remélem, másnak is eszébe jut a köszönet, hiszen ezzel a munkával és általában a Szent Jeromos működésével igen komoly hiányt pótolsz. Tudom, hogy végül is az Úr az, aki megköszöni a szolgálatot, de szükséges, hogy emberi kapcsolatainkban ilyen visszajelzés is szülessen.« (N.N. érseki helynök)

»Hálásan köszönöm, hogy a Neovulgáta alapján fordított és a Szent Jeromos Bibliatársulat által kiadott új magyar nyelvű Szentírást számomra megküldeni szíveskedtél.

Mindannyian tudjuk nagyon jól, hogy ez a ragyogó fordítás a Te munkád! Szívből gratulálok hozzá! A mi Urunk áldjon meg érte kegyelme bőségével! Nekem különösen azért is nagyon tetszik ez a fordítás, mert felismerhető benne liturgikus istentiszteleteinken az általunk használt fordítás minden szépsége, természetesen mai formában, de mégis megőrizve a régi fordítás minden értékét. A szöveg kiválóan énekelhető, ami nekünk görögöknek fontos szempontnak számít!« (N.N. irodaigazgató)

»Tudtommal a Biblia ára több, mint 1.300 Ft, mi pedig 980 Ft-ért kaptuk, amelynek nagyon örültünk. Amint hallottam, ezt azért kaphattuk olcsóbban, mivel voltak jószívű adakozók, akik hozzájárultak a Biblia kiadásának költségeihez. Ezt a 980 Ft-ot sem tudják növendékeink kifizetni, ezért az Egyházközségünk is minden egyes Bibliát ettől is olcsóbban adja, hogy minden gyerek kezébe adhassuk.« (N.N. plébános)

»Nagyon örültünk, amikor a Szent Jeromos Bibliatársulat a nyáron kiadta a Káldi-Neovulgáta Szentírást. Örömnünknek több oka is volt, egyrészt a Szentírás olcsó ára, ami elengedhetetlen, ha azt akarjuk, hogy Isten szava mindenkihez eljusson. Másrészt könnyen kezelhető, tetszetős formája és közerthető nyelvezete.

Nagy volt tehát a bánatunk, amikor a Szentírás néhány hét alatt elfogyott. Nagyon örülnénk, ha a Szentírást mielőbb újranjomná, és kapható lenne.« (8 paptestvér aláírása)

»Nagy örömmel vettem kezembe a Káldi-Neovulgáta szentírásfordítás kisméretű kiadását, ami óriási hiányt pótol a magyar egyházban. Engedje meg, hogy gratuláljak ehhez a szép teljesítményhez. A Bibliatársulat virágzásának, a hazai lelkiéletben, evangelizációban betöltött fontos szerepnek jele ez számomra.« (N.N.N., Miskolc)

Társulatunk

Karácsonyra elkészült Zsebbibliánk második kiadása újabb 20.000 példányban. Nem kis gondot jelent azonban számunkra, hogy az eddigi kedvezményes árat továbbra is tartani tudjuk, mert ez csak akkor lehetséges, ha kötezenként kb. 4-500 Ft támogatást sikerül megszerezni. A második kiadáshoz azonban egyelőre ennek csak egy töredéke áll rendelkezésünkre (a Kirche in Not és a Német Bibliatársulat hozzájárulása, valamint némi adomány hazai jótévedőktől), ez csak 6-8.000 példány kedvezményes eladását teszi lehetővé.

Pedig a Biblia árának 1000 Ft körül kellene maradnia, mert gyakran előfordul, hogy még ezt is soknak tartják. A szívünk is összefacsarodik, amikor hitoktatók, iskolák, terjesztők jönnek Bibliaközpontunkba, és az iskolás gyermekek számára hibás példányokat kérnek, amit negyedáron megvehetnek... Szomorú, hogy nem tudjuk megfelelő áron biztosítani gyermekeink, fiataljaink számára Isten Igéjét, a Bibliát...

Ha valaki tud segíteni vagy segítséget szerezni, az Írásra szomjazók nevében hálásan fogadjuk...

Bibliaapostolképző szemináriumaink – Társulatunk továbbképzési munkacsoportja ezen az őszön három szemináriumot tartott. A 26. és 27. szemináriumot a Kalocsa-Kecskeméti főegyházmegyében, Kecskeméten és Sükösdön tartottuk meg, az egyházmegye zsinati mozgalmi keretében (új evangelizáció témakör), a PMK (=plébániai munkatársképző) tagjai számára. A lelkes és elkötelezett csoportokkal nagy öröm volt együtt dolgozni. A résztvevők is hálásan fogadták munkacsoportunk fáradozását. Néhány vélemény a résztvevőktől:

»Istennek hála, Nektek köszönet, hogy eljöttetek közénk olyan egyszerűen szeretni, szolgálni, tanítani. Köszönöm, hogy segítettetek közelebb jutnom a FORRASHOZ. Példátok fölbátorított, Isten megerőstet, hogy újult erővel, hittel, reménnyel menjek haza, s tegyem, amit tennem kell.«

»Élmény volt fölfedezni a kincseket, amelyek a közös szentírásolvasásban jelennek.«

»Minden nagyon tetszett. Otthon megpróbáljuk továbbadni. Külön köszönet a jó szervezésért, a vidám estéért, a kötetlen, baráti hangulat megteremtéséért. Kívánok sok erőt, egészséget fáradtságos munkátokhoz!«

»Végre a mi egyházunkon belül is úgy érezhetjük, hogy a Szentfráson van a hangsúly!«

»Itt tanultam meg hinni abban, hogy én is tudok javítani egy kicsit a világon, és sejtem is: hogyan. (...) Jó dolog megtapasztalni, hogy fontos felada-

tok terén bennünk is bíznak és ránk is számítanak!«

»A módszerek megismerése lehetőséget ad a továbbadásra. Mintegy kincsesládát viszek magammal. Köszönöm, hogy megismerhettem, hogy tovább építkezhetek, s velem együtt a körülöttem élő emberek életét is gazdagíthatom.«

Bécsben a Középeurópai Bibliatársulatok Munkaközösségének 25 éves fennállása alkalmával rendezett sajtótájékoztatón Társulatunk ügyvezető elnöke képviselte a keleteurópai (volt szocialista) országok bibliatársulatait. Az ügyvezető elnök a nyugati sajtó képviselői előtt méltatta az Osztrák Bibliatársulat vezetőjének, Dr. N.W. Höslingernek kezdeményezése nyomán létrejött Munkaközösség negyedszázados munkáját, mellyel hatékonyan segítette az egykori szocialista országokban a bibliatársulatok létrejöttét és a szentírásközpontú lelkipasztorkodás meghonosodását.

Bibliaközpontunkban bensőséges ünnepség keretében, **mons. Karl-Josef Rauber érsek, pápai nuncius** üdvözlő szavai után nyújtotta át november 6-án **dr. Szendi József ny. érsek** az új bibliakiadás tiszteletpéldányait a Bibliafordító Munkacsoport tagjainak és a Társulat munkatársainak. Az ünnepségen köszöntötték **dr. Norbert W. Höslinger prelátust, az Osztrák Bibliatársulat vezetőjét**, aki 25 éven át folyamatosan segítette a keleteurópai országokat, és ehhez a kiadáshoz is igen hatékony segítséget nyújtott (támogatás a hazai kiadáshoz, 6500 biblia a határainkon túl élő magyaroknak).

A budapesti **Jeromos-esték** keretében okt. 8-án **Takács Gyula** atya a Jelenések könyvének irodalmi szerkezetét mutatta be, és betekintést nyújtott abba, hogy a szerkezet felismerése miképpen segíti a Biblia teljesebb megértését. Nov. 12-én **Gyürki László** atya röviden vázolta a Szentföld viszontagságos történetét és mai helyzetét, majd – válogatott képek segítségével is – érzékelte, hogy a Szentföld »ötödik evangélium« lehet számunkra.

A Jeromos-esték **következő előadásai** (a Bibliaközpontban, VI. Teréz krt. 28. I/6., este 6-tól): január 14-én Cziglányi Zsolt teológiai tanár: »A perikópák magyarázatának és értelmezésének lépései«; február 11-én **Schmatovich János** teológiai tanár: »A Szentlélek a Bibliában«; március 11-én **Kuklay Antal** plébános: Pilinszky János evangéliumi esztétikája.

A **győri csoport** szeptemberi összejövetelén a »Bibliafordítások« volt a téma (előadó **Wolf Pál Péter** atya). Győregyházmegyei csoportjaink a Szentírás-vasárnapot **Jánossomorján** ünnepelték. Ennek keretében zajlott a helyi is-

Társulatunk

kola és a Mosonmagyaróvári Piarista Iskola diákjainak hittanversenye. Két kiállítás volt látható: a rajzverseny pályamunkái és egy 40 db-os bibliagyűjtemény, benne számos régi kiadás példányai is. Az ünneplés szentmisével zárult. – Társulatunk *pécsi összejövetelei* (a Szent István téri Zárdatemplom hitantermében) *felnőtteknek* minden hó 3. hétfőjén 18 órakor, *ifjúsági biblióra* minden hétfőn 17 órakor.

Tagságunk egy kis csoportja minden második héten [az év páros péntekén du. 5-6-ig a Bibliaközpontban] **imaórát** tart, hogy Isten áldását kiejtsd munkánkhoz, és imáiba foglalja minden egyes társulati Tagunk, Jótevőnk és Olvasónk személyes problémáit, gondjait. Kérjük, a távolból is kapcsolódjanak be ebbe a közös imába. **A szentségimádások időpontja és az elméledések témája** 1998. januártól augusztusig a SZENTLÉLEK ÉVÉBEN: jan. 9: 1 Kor 6,10-16; jan. 23: 1 Kor 12,4-11; febr. 6: 1 Kor 12,12-14; febr. 20: Róm 8,1-4; márc. 6: Róm 8,5-11; márc. 20: Róm 5,3-6; ápr. 3: Gal 5,16-18; ápr. 17: Gal 5,19-26; máj. 1: 1 Tessz 1,5-7a; máj. 15: 2 Kor 1,21-22; máj. 29: 2 Kor 3,17-18; jún. 12: Ef 1,9-13; jún. 26: Ef 2,19-22; júl. 10: Ef 4,30-32; júl. 24: Ef 4,3-6; aug. 7: Fil 2,1-4.

– A közös ima erejét Társulatunk életében kézzelfoghatóan tapasztaljuk. Az alakulás óta eltelt idő alatt óvatosságot messze túlhaladva sok segítséget kaptunk, és sok mindent tehattünk a Szentírás-központú keresztény élet terjedése, fejlődése érdekében.

Az a támogató együttműködés, amely megnyilvánul Társulatunk Tagjai és Füzetünk Olvasói részéről levelek, javaslatok, kritikák, kétkézi segítség, ima, tagdíj, adomány és még sok más formában, igen nagy örömmel tölt el, és ezúton is szeretném mindezt a magam és mindannyiunk nevében ismételt szívvel megköszönni!

A Társulat vezetősége, a Bibliaközpont munkatársai, a Továbbképzési Munkacsoport tagjai és a Szerkesztőség nevében

Társulatunk minden Tagjának, Füzetünk Olvasóinak és minden Jótevőnknek szívből kívánok

*Áldott Karácsonyt Krisztus évében,
a Szentlélek évében pedig kegyelmekben gazdag Új Esztendőt!*

Tarjányi Béla ügyvezető elnök

**ISMÉT KAPHATÓ AZ OLC S Ó
Z SEBBIBLIA!**

*A Szent Jeromos Bibliatársulat Szöveggondozó Bizottsága
által készített*

Káldi-féle bibliafordítás javított változata a Neovulgáta alapján.

*A magyarázatokkal ellátott, kisméretű Bibliát még mindig
rendkívüli jubileumi kedvezménnyel árusítjuk!*

ÁRAINK:	méret:	10.5x16.5 cm	12x18.5cm
teljes ár (Áfával)	100%	1860 Ft	1980 Ft

Mintegy 20.000 db. bibliát 25%-os **jubileumi kedvezménnyel** tudunk a magyar hívek, fiatalok számára biztosítani:

kedvezményes bolti ár

[ajánlott]

1320 Ft

1400 Ft

Könyvterjesztőknek elfogadható kedvezmények!

Az Egyház szándéka szerint ösztönözni és könnyíteni szeretnénk a Szentírás belső egyházi terjesztését, hiszen Isten Szavának közvetítése lelkipásztori, hitéleti tevékenység. Ezért egyházi közösségek, iskolák, intézmények, plébániák, hitoktatók, bibliaapostolok számára a bibliákat Bibliaközpontunk az alábbi kedvezményekkel biztosítja:

postai szállítással, utólag fizetve	990 Ft	1050 Ft
helyszíni készpénzfizetés esetében	930,-	ill. 990,- Ft

Kapható és megrendelhető: **Szent Jeromos Bibliatársulat**
1066 **Budapest** Teréz krt. 28. I/6. Tel.: 1/332-22-60

Isten Szava

Éves hozzájárulás (postaköltséggel): 400 Ft

Üstökös

*Kigombolyodó tűzcsóva
Végiggördül az égen, a léten,
Mutatja szemnek, mutatja szívnek:
Hol kell az Igazit keresni.
Indulj a nyomába, ne félj,
Megtalálod Őt, a királyok Királyát.
Az üstökös segít, hogy felismerd
A parányiban rejtőző Végtelent,
Csak figyelj, merre gördül
A végtelen éjben az égen:
Ahol megáll, ott te is megérkeztél.*

Havva

örökre megmarad
